ПАРТИЯ КЎРСАТГАН ОЙДИН ЙЎЛДАН

Барча совет кишилари қатори Ўзбекистон пойтахтининг меҳнаткашлари ҳам КПСС Марказий Комитетининг 1983 йил июнь Пленуми ва ўнинчи чақириқ СССР Олий Советининг саккизинчи сессияси материалларини ҳаракатимизнинг жанговар программаси сифатида қабул қилдилар

- КПСС Марказий комитети июнь Пленуми қарорлари—амалда
- *Ҳаракатимизнинг жанговар программаси*
- Меҳнат ва ижрочилик интизомини мустаҳкамлаш—ютуқлар гарови
- Социалистик демократияни ривожлантириш тўғрисидаги ғамхўрлик.

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

№ 138 (5129).
20 ИЮНЬ 1983 Й.
ДУШАНБА
Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлади.
Баҳоси 3 тийин.

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

Совет жамияти янги босқичга қадам қўйди, бу босқичда ишлаб чиқарувчи кучларда чуқур сифат ўзгаришлари қилиш ва шунга мувофиқ равишда ишлаб чиқариш муносабатларини такомиллаштириш зарурати етилди. Шу билан чамбарчас боғлиқ равишда одамларнинг онгида, жамиятнинг бутун устқурмасида ҳам ўзгаришлар рўй бериши лозим.

(КПСС Марказий Комитетининг июнь (1983 йил) Пленуми қароридан).

Республикамиз пойтахти меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитетининг июнь (1983 йил) Пленуми, партия Марказий Комитетининг Бош секретари ўртоқ Ю. В. Андроповнинг ана шу Пленумда сўзлаган ёрқин ва сермазмун нутқини, Пленумнинг бошқа материалларини, ўнинчи чақириқ СССР Олий Советининг саккизинчи сессияси материалларини зўр эътибор ва катта қизиқиш билан кутиб олдилар. Шу кунларда барча совет кишилари қатори Тошкент меҳнаткашлари ҳам КПСС Марказий Комитетининг июнь Пленуми ва СССР Олий Совети сессиясининг қарорларини қизғин маъқуллаб, қўллаб-қувватламоқдалар. Тошкентлик ишчилар, фан, маданият, маориф, идеология ходимларидан редакциямизга ана шу туйғулар жўшқин акс этган хатлар пешма-пеш келиб турибди. Бугун улардан айримларини эътиборингизга ҳавола этяпмиз.

СИЁСИЙ АКТИВЛИК— МЕҲНАТ АКТИВЛИГИ

Ўртоқ К. У. Черненконинг КПСС Марказий Комитети Пленумида қилган докладида, Юрий Владимирович Андроповнинг шу анжуманда сўзлаган нутқида идеологик ва оммавий-сиёсий ишни тубдан яхшилаш, жамиятимизда партиянинг раҳбарлик ролини янада мустаҳкамлаш, дабдабабозликдан воз кечиш, одамларни тарбиялашда ҳаёт талабларига асосланиш, бу муҳим ишда ҳозирги пайтнинг ўзига хос хусусиятини ва ҳозирги дунёда ғоялар курашининг хусусиятларини ҳисобга олиш лозимлиги қайд этилади. Ҳаёт ана шуни тақозо этади, партия ана шунга даъват этади.

Ривожланган социализм даврида ишлаб чиқарувчи кучлардаги ўзгаришлар ва ишлаб чиқариш муносабатларини такомиллаштириш одамлар онгида ҳам ўзгаришлар ясаши лозим, — дейилади Пленум материалларида. Бу ҳаёт тақозоси ҳамдир. Мисол учун бригадамиз сингари кичик коллективни олиб кўрайлик. Биз бир неча йилдан буён пудрат хўжалик ҳисоби методи билан уй-жойлар қурмоқдамиз. Бундай усулда иш кўрганда ишчи объектда чинакам хўжайин бўлиб қолади, уни имкони борича тез ва юқори сифатли қилиб, кам чиқим билан фойдаланишга топшириш учун интилади. Ишчи ўз манфаатини кўзлаб ҳам, давлат манфаатини кўзлаб ҳам ҳисоблашни ўрганиб олди, у «Тежамли экономика» ижодкори бўлиб қолди. Бу эса меҳнат активлигини сиёсий активлик билан қўшиб олиб боришнинг ўзидир.

Ҳозир «Жилстрой» трестимиздаги ҳамма бригадалар пудрат методини ўзлаштиришди. Меҳнатни ташкил этишнинг илғор усулини чинакам пропаганда қилмай туриб, бутун коллективнинг яхши уюштирилган конкрет сиёсий ва иқтисодий ўқувисиз, коммунистлар, барча жамоат ташкилотларининг кучғайратисиз бунга эришиш амри-маҳол бўлур эди. Шу тариқа самарага эришилди: уй-жой қурилиши жадаллашди.

Катта ва кичик бўлган ҳар бир ишни чинакам эътиқод билан бажариш лозим. Шуни ёдда тутиш керакки, қилаётган ишларингнинг ҳаммаси инсониятнинг коммунизм қуришдан иборат олижаноб орзусини амалга оширишга қўшилаётган ҳиссадир.

Р. АБДУРАҲМОНОВ,
бригадир, «Главташкентстрой»га қарашли «Жилстрой» трести партия комитетининг аъзоси.

НОВАТОРЛАРНИНГ ҚАТЪИЙ СЎЗИ

КПСС Марказий Комитети июнь (1983 йил) Пленумида таъкидлаб ўтилганидек, фан ва техника тараққиётини ривожлантириш, меҳнатни интенсивлаш имконини берадиган истиқболли машиналар ва технология яратиш муҳим аҳамиятга эгадир. Бунда бизнинг ихтирочиларимиз ва рационализаторл а р и миз ўзларининг қатъий сўзларини айтишлари керак.

Изланувчан кишиларнинг «Подъёмник» заводи ишлаб чиқариш кучларини ривожлантиришга қўшаётган ҳиссаси катта. Улар меҳнат унумдорлигини янада ўстиришга, оз маблағ сарфлаб, пландаги асосий буюмларни ишлаб чиқаришни таъминлашга катта эътибор беришяпти.

Мана, инженер-конструктор В. Матушкин, конструктор В. Чен, токарь Ю. Бойковнинг ижодий группаси. Новаторлар бир қатор меҳнат жараёнларида унумдорликни кескин ошириш, сифатни яхшилаш имконини берадиган талайгина техник янгиликларни жорий этдилар.

Корхона коллективи техника ижодиётини рағбатлантириб, энг яхши рационализаторлик таклифлари учун конкурслар ўтказиб турибди. Масалан, ўтган йили кран тележкаси рамаси конструкциясини бошқатдан ишлаганлиги учун ёш новаторлар — цех бошлиғи Ф. Кузьмин ва катта мастер Ю. Мельников мукофотга сазовор бўлишди.

«Подъёмник» рационализаторлари фақат шу йилнинг биринчи кварталида 30 та қимматли ихтирочилик ва рационализаторлик таклифини киритдилар. Бир қатор янгиликлар жорий этилиб, 30 минг сўмдан кўпроқ иқтисодий самарага эришилди, 24 тонна металл тежалди.

Партия масалани кенг қўймоқда. Ишлаб чиқаришни автоматлаштириш, компъютер ва роботлардан кенг фойдаланиш, ишлаб чиқаришни янги замонавий маҳсулотлар тайёрлашга тезда мослаштириш имконини берадиган технологияни жорий этиш учун курашни кучайтириш зарур. Корхонанинг ижодий коллективи мана шу вазифа устида ишлайди.

Н. КОЗИНСКИЙ,
слесарь.

Шаҳримиз меҳнаткашлари ўнинчи чақириқ СССР Олий Советининг VIII сессияси материалларини катта қизиқиш билан ўрганмоқдалар.

СУРАТДА: 11-«Висотстрой» трестига қарашли махсус темир-бетон қурилиш-монтаж бошқармасининг коммунистик меҳнат бригадаси бошлиғи, Ленин ва Меҳнат Қизил Байроқ орденлари кавалери, коммунист Мухтор Ҳабибуллаев тушки танаффус вақтида қурувчиларни Ю. В. Андропов нутқи билан таништирмоқда. М. Нуриддинов фотоси.

СССР Олий Советининг ҚАРОРИ

«МЕҲНАТ КОЛЛЕКТИВЛАРИ ВА УЛАРНИНГ КОРХОНАЛАР, МУАССАСАЛАР, ТАШКИЛОТЛАРНИ БОШҚАРИШДАГИ РОЛИНИ ОШИРИШ ТЎҒРИСИДА»ГИ СССР ҚОНУНИНИ КУЧГА КИРИТИШ ҲАҚИДА

«Меҳнат коллективлари ва уларнинг корхоналар, муассасалар, ташкилотларни бошқаришдаги ролини ошириш тўғрисида»ги СССР Қонуни қабул этилганлиги муносабати билан Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети **қарор қилади:**

1. «Меҳнат коллективлари ва уларнинг корхоналар, муассасалар, ташкилотларни бошқаришдаги роли тўғрисида»ги СССР Қонуни 1983 йил 1 августдан кучга киритилсин.

2. СССР Олий Совети Президиумига ССР Иттифоқи қонунларини «Меҳнат коллективлари ва уларнинг корхоналар, муассасалар, ташкилотларни бошқаришдаги ролини ошириш тўғрисида»ги СССР Қонунига мувофиқлаштириб олиш топширилсин.

3. СССР Министрлар Советига:

СССР ҳукуматининг қарорларини мазкур қонунга мувофиқлаштириб олиш;

СССР министрликлари, давлат комитетлари ва идораларининг «Меҳнат коллективлари ва уларнинг корхоналар, муассасалар, ташкилотларни бошқаришдаги ролини ошириш тўғрисида»ги СССР Қонунидан келиб чиқадиган қонун актлари лойиҳаларини тайёрлаш ва тақдим этиш тартибини белгилаш;

қонун лойиҳасини муҳокама қилиш чоғида СССР Олий Совети палаталарининг мажлисларида депутатлар айтган таклиф ва мулоҳазаларни қараб чиқиб, улар юзасидан тегишли чоралар кўриш топширилсин.

4. Иттифоқдош республикаларнинг Олий Советларига иттифоқдош республикаларнинг қонунларини «Меҳнат коллективлари ва уларнинг корхоналар, муассасалар, ташкилотларни бошқаришдаги ролини ошириш тўғрисида»ги СССР Қонунига мувофиқлаштириб олиш топширилсин.

5. Халқ депутатлари Советлари, уларнинг ижрочи ва бошқарувчи органлари, министрликлар, давлат комитетлари ва идораларга, бошқа давлат ва жамоат органларининг раҳбарларига «Меҳнат коллективлари ва уларнинг корхоналар, муассасалар, ташкилотларни бошқаришдаги ролини ошириш тўғрисида»ги СССР Қонуни лойиҳаси муҳокама этилиши муносабати билан гражданлардан шу органларнинг фаолиятига тааллуқли масалалар юзасидан тушган таклиф ва мулоҳазаларни кўриб чиқиб, уларни рўёбга чиқариш тадбирларини амалга ошириш топширилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Ю. АНДРОПОВ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль. 1983 йил, 17 июнь.

ЎЗБЕКИСТОН ПОЙТАХТИГА ХУШ КЕЛИБСИЗ, МОСКВАЛИК САНЪАТКОРЛАР!

ТОШКЕНТНИНГ 2000 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

ССР Иттифоқи Давлат академик Большой театрининг Тошкентдаги гастроллари

18 июнь куни кечқурун икки марта Ленин орденли ССР Иттифоқи Давлат академик Большой театрининг балет труппасини Тошкент аэропортида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Маданият бўлимининг мудири А. О. Тўраев, Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитетининг секретари М. Ф. Солдатов, Ўзбекистон ССР Маданият министри З. Р. Раҳимбобоева ва пойтахт жамоатчилиги вакиллари қизғин кутиб олдилар.

Мамлакатимиз машҳур театрининг Тошкентдаги гастролларига ташриф буюрган таниқли санъаткорлар, балет усталари, рассомлар, театршуносларни Ўзбекистон пойтахтининг меҳнаткашлари, таниқли санъаткорлар олқишлашди. Кўп миллатли совет маданиятининг байроқдори, жаҳонга машҳур Большой театр санъаткорлари ўзларининг бугун В. И. Ленин номли СССР халқлари дўстлиги саройида атоқли ёзувчи Шароф Рашидовнинг «Кашмир қўшиғи» достони асосида яратилган «Ҳинд достони» балети билан бошланадиган гастролларини Тошкентнинг 2000 йиллигига бағишлайдилар. Театр коллективи тошкентликлар эътиборига ҳавола этадиган гастроль программаси ранг-баранг.

Меҳмонларимиз репертуаридан жой олган саҳна асарлари Большой театр балет усталарининг Ўзбекистон пойтахти санъаткорлари билан ижодий алоқалари ва ҳамкорлиги ҳақида Ленин мукофоти лауреати, СССР халқ артисти, ССР Иттифоқи Большой театри бош балетмейстери Юрий Григорович ва СССР халқ артисти, Ҳамза номли республика Давлат мукофоти лауреати, А. Навоий номли Ўзбекистон ССР Давлат академик Катта театри бош балетмейстери Галия Измайлова суҳбатини газетамизнинг тўртинчи саҳифасида ўқийсиз.

СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАЛАРИ ИТТИФОҚИНИНГ
ҚОНУНИ
МЕҲНАТ КОЛЛЕКТИВЛАРИ ВА УЛАРНИНГ КОРХОНАЛАР, МУАССАСАЛАР, ТАШКИЛОТЛАРНИ БОШҚАРИШДАГИ РОЛИНИ ОШИРИШ ТЎҒРИСИДА

Корхона, муассаса, ташкилотнинг меҳнат коллективи социалистик жамиятнинг асосий ячейкаси бўлиб, СССР Конституциясига мувофиқ мамлакатнинг сиёсий, иқтисодий ва социал турмушида кенг ваколатларни амалга оширади. СССРдаги меҳнат коллективларининг фаолияти ишлаб чиқариш воситаларининг социалистик мулклилигига ва экономиканинг планли ривожлантирилишига асосланади. Меҳнат коллективларида биргаликда қилинадиган меҳнат ўртоқларча ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам негизларида амалга оширилади, давлат, жамоат ва шахс манфаатларининг бирлиги таъминланади, ҳар бир ходимнинг коллектив олдидаги ва коллективнинг ҳар бир ходим учун масъулияти принципи қарор топади. Меҳнат коллективлари мамлакатнинг моддий ва маънавий бойликларини кўпайтиришлари, мавжуд ресурслардан оқилона фойдаланишлари, коллектив аъзолари тўғрисида, уларнинг меҳнат, турмуш ва дам олиш шароитларини яхшилаш ҳақида тинимсиз ғамхўрлик қилишлари лозим.

Етук социализм шароитида меҳнат коллективларининг ишлаб чиқариш, жамоат ва давлат турмушидаги роли оширилади, ишчилар, колхозчилар, зиёлиларнинг корхоналарни, муассасаларни, ташкилотларни бошқаришда актив иштирок этишлари учун имкониятлар кенгайтирилади, коммунизм қурилиши давомида ривожланиб борувчи чинакам социалистик ўз-ўзини бошқариш амалга оширилади.

Меҳнат коллективлари ишидаги онгли интизом ва юксак уюшқоқлик, коллектив аъзоларининг ташаббускорлиги ва активлиги, оммавий техника ижодкорлиги — ишлаб чиқаришни интенсивлашнинг, фан-техника тараққиётини жадаллаштиришнинг, ижтимоий меҳнат унумдорлигини ўстиришнинг, совет халқи фаровонлигини оширишнинг, шахсни ҳар томонлама камол топтиришнинг зарур шартидир.

Коммунистик партия билан Совет давлати социалистик демократияни янада ривожлантириш йўлини амалга ошириб, Лениннинг бошқаришда меҳнаткашларни қатнаштириш ҳақидаги, ҳар бир меҳнатчи ўз корхонасида ўзининг хўжайин эканини ва бутун мамлакатнинг вакили эканини ҳис қилиши лозимлиги ҳақидаги қоидаларини изчиллик билан рўёбга чиқармоқдалар. Корхоналар, муассасалар, ташкилотларни бошқаришни янада демократлаштириш меҳнат коллективларида иш кўрувчи жамоат ташкилотларининг активлигини ошириш билан чамбарчас боғланган. Меҳнаткашларнинг сиёсий онглилиги, уларнинг маданий ва касб-кор савияси ўсиши, бошқариш ва хўжалик юритишнинг такомиллаштирилиши меҳнат коллективларининг ҳуқуқларини кенгайтириш ва уларнинг жамият олдидаги масъулиятини кучайтириш учун шарт-шароит яратади.

I. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1-модда. Корхоналар, муассасалар, ташкилотларнинг меҳнат коллективлари

Корхоналар, муассасалар, ташкилотларнинг меҳнат коллективи — давлат, жамоат корхонасида, муассаса, ташкилотда, колхозда ва бошқа кооператив ташкилотда биргаликда меҳнат фаолиятини амалга оширувчи барча ходимларнинг бирлашмасидир.

Ягона меҳнат коллективи составида корхона, муассаса, ташкилотнинг структурасига мувофиқ равишда цехлар, бўлимлар, участкалар, бригадалар ва бошқа бўлинмаларнинг коллективлари ишлайдилар.

(Давоми иккинчи бетда).

СОВЕТ СОЦИАЛИСТИК РЕСПУБЛИКАЛАРИ ИТТИФОҚИНИНГ
ҚОНУНИ
МЕҲНАТ КОЛЛЕКТИВЛАРИ ВА УЛАРНИНГ КОРХОНАЛАР, МУАССАСАЛАР, ТАШКИЛОТЛАРНИ БОШҚАРИШДАГИ РОЛИНИ ОШИРИШ ТЎҒРИСИДА

(Боши биринчи бетда).

Меҳнат коллективлари Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг ташкилотлари раҳбарлигида СССРнинг ижтимоий тузумини, социалистик турмуш тарзини ҳар томонлама мустаҳкамлаш ва ривожлантиришга қаратилган иқтисодий, социал ва сиёсий вазифаларни амалга оширадилар, меҳнаткашларнинг ишлаб чиқариш, жамоат ва давлат турмушида, корхоналар, муассасалар, ташкилотларни бошқаришда актив қатнашишига ёрдам берадилар.

Меҳнат коллективларининг бурчи ва вазифаси — юксак унум билан меҳнат қилишдан, партия қарорларини турмушга татбиқ этишдан, совет қонунларини ва ҳукумат қарорларини муттасил ижро қилишдан, давлат планларини ва шартномавий мажбуриятларни бажаришдан, иш самарадорлиги ва сифатини оширишдан, меҳнат, ишлаб чиқариш ва давлат интизомини мустаҳкамлашдан, коллектив аъзоларининг меҳнатдаги ғайратини ва ижтимоий-сиёсий активлигини ривожлантириш ҳақида доимо ғамхўрлик қилишдан, уларни коммунизм бинокорларининг ахлоқ принциплари руҳида тарбиялашдан иборат.

Совет давлати меҳнат коллективларига ўз зиммаларига юклатилган вазифаларни бажариши ва уларнинг ўз ваколатларини амалга ошириши учун зарур шароитларни яратиб беради.

2-модда. Меҳнат коллективлари тўғрисидаги қонунлар

Меҳнат коллективлари тўғрисидаги қонунлар меҳнат коллективларининг асосий ҳуқуқлари ва вазифаларини, уларнинг корхоналарни, муассасаларни, ташкилотларни бошқаришдаги ваколатларини белгилаб берувчи ушбу қонундан, шунингдек ССР Иттифоқининг бошқа қонун актларидан ҳамда меҳнат коллективлари фаолиятининг айрим масалалари юзасидан шу қонунларга мувофиқ равишда чиқариладиган иттифоқдош республикаларнинг қонун актларидан иборат.

Меҳнат коллективлари тўғрисидаги қонунларни бузишда айбдор бўлган кишилар белгиланган тартибда жавобгарликка тортиладилар.

3-модда. Меҳнат коллективлари ҳамда давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари

Давлат ҳокимияти ва бошқаруви органлари СССР Конституциясига ва совет қонунларига мувофиқ ўз ҳуқуқлари доирасида демократик централизм асосида меҳнат коллективларининг фаолиятига давлат раҳбарлигини таъминлайдилар.

Меҳнат коллективлари халқ депутатлари Советлари ва уларга ҳисоб берувчи органлар томонидан муҳокамага тақдим этилган давлат, хўжалик ва социал-маданий қурилиш масалаларини кўриб чиқадилар; ўз территориясидаги комплекс иқтисодий ва социал ривожланиш юзасидан, шунингдек тегишли маҳаллий советларнинг ҳуқуқлари доирасига кирувчи бошқа масалалар юзасидан халқ депутатлари маҳаллий Советларининг кўриб чиқиши учун таклифлар киритадилар.

Тегишли корхоналар, муассасалар, ташкилотларнинг фаолиятига таалуқли қарорларни қабул қилиш чоғида давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари меҳнат коллективларининг фикрлари ва таклифларини эътиборга оладилар.

Халқ депутатлари Советлари, уларнинг ижрочи ва бошқарувчи органлари, министрликлар, давлат комитетлари ва идоралари, хўжалик органлари, корхоналарнинг, муассасаларнинг, ташкилотларнинг узлуксиз ва бир маромда ишлаши учун шарт-шароитларни таъминлаб берадилар, меҳнат коллективларининг фаолиятида демократик негизларни ривожлантиришга ҳар томонлама кўмаклашадилар.

Давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари ўз ишидан, қабул этилган қарорлардан ва шу қарорлар қандай бажарилаётганлигидан меҳнат коллективларини хабардор қилиб турадилар.

4-модда. Меҳнат коллективларининг корхоналар, муассасалар, ташкилотларни бошқаришдаги қатнашуви принциплари

Меҳнат коллективлари корхоналар, муассасалар, ташкилотларни бошқаришда:

давлат, жамият, коллектив ва шахс манфаатларини уйғун равишда бирга қўшиш;

бошқаришда меҳнаткашларнинг кенг иштирок этиши билан бирга маъмуриятнинг яккабошчилиги;

меҳнат коллективи ҳуқуқлари ва вазифаларининг бирлиги;

меҳнат, ишлаб чиқариш ва давлат интизомига, социалистик қонунларга муттасил риоя этиш, коллектив ҳар бир аъзосининг ҳуқуқларини ва қонуний манфаатларини муҳофаза қилиш;

коллектив аъзоларининг меҳнатдаги ғайратини ва ижтимоий-сиёсий активлигини ҳамда ижодий ташаббускорлигини ҳар томонлама ривожлантириш, уларнинг меҳнат коллективи ваколатларини амалга оширишда иштирок этиш, шахснинг ҳар тарафлама камол топиши учун шарт-шароит яратиш;

корхоналар, муассасалар, ташкилотлар фаолияти масалаларини коллектив бўлиб муҳокама қилиш ва ҳал этиш;

танқид ва ўз-ўзини танқидни ривожлантириш, мансабдор шахсларнинг ва коллектив бошқа аъзоларининг коллектив олдида турган вазифалар бажарилиши учун масъулиятини ошириш;

ошкоралик, коллектив аъзоларини корхоналар, муассалар, ташкилотлар фаолиятидан мунтазам хабардор қилиб туриш, жамоатчилик фикрини эътиборга олиш асосида қатнашадилар.

5-модда. Меҳнат коллективларининг давлат ва жамоат ишларини муҳокама қилиш ҳамда ҳал этишдаги асосий ваколатлари

Меҳнат коллективлари ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг қонунларига мувофиқ:

меҳнат коллективи манфаатларига таалуқли қонунларнинг лойиҳаларини, халқ депутатлари маҳаллий Советлари қарорларининг лойиҳаларини ҳамда давлат ва жамоат турмушининг муҳокамага тақдим этилган бошқа масалаларини кўриб чиқиб, улар юзасидан ўз таклифларини тақдим этадилар;

халқ депутатлари Советлари депутатлигига номзодлар, сайлов комиссиялари составига вакиллар кўрсатадилар;

халқ депутатлари Советларига меҳнат коллективи кўрсатган депутатларнинг ҳисоботларини, шунингдек халқ депутатлари маҳаллий Советлар ижроия комитетларининг, уларнинг бўлимлари ва бошқармаларининг ҳисоботларини тинглайдилар;

халқ судьяларига номзодлар кўрсатадилар; район (шаҳар) халқ судларининг халқ маслаҳатчиларини сайлайдилар ва уларнинг ҳисоботларини тинглайдилар;

халқ депутатлари Советларининг сайловчилар ишончини оқламаган депутатларини, халқ судьяларини чақириб олиш тўғрисидаги масалани ўртага қўядилар, район (шаҳар) халқ судларининг халқ маслаҳатчиларини чақириб оладилар;

доимий ишлаб чиқариш кенгашларини, халқ контроли комитетлари, группалари ва постларини, ўртоқлик судларини ва меҳнат коллективларида иш кўрувчи бошқа жамоат органларини сайлайдилар ҳамда уларнинг ҳисоботини тинглайдилар;

давлат ва жамоат турмушининг бошқа масалаларини муҳокама қиладилар.

II. МЕҲНАТ КОЛЛЕКТИВЛАРИНИНГ КОРХОНАЛАР, МУАССАСАЛАР, ТАШКИЛОТЛАРНИ БОШҚАРИШДАГИ АСОСИЙ ВАКОЛАТЛАРИ

6-модда. Меҳнат коллективларининг иқтисодий ва социал ривожлантиришни планлаштиришдаги ваколатлари

Меҳнат коллективлари:

корхоналар, муассасалар, ташкилотларни иқтисодий ва социал ривожлантириш истиқбол ва жорий планлари (иш планлари)нинг лойиҳаларини ишлаб чиқишда ҳамда муҳокама қилишда қатнашадилар. Мазкур планларнинг лойиҳалари меҳнат коллективлари томонидан кўриб чиқилганидан кейин тасдиқлаш учун тақдим этилади;

қўшимча резервлар ва имкониятларни эътиборга олиб тузилган муқобил планларни ишлаб чиқадилар ва қабул этадилар;

планларни ва шартномавий мажбуриятларни бажариш, хўжалик ҳисобини мустаҳкамлаш ва ривожлантириш чораларини амалга оширадилар;

меҳнат унумдорлигини, ишлаб чиқариш самарадорлигини, иш ва чиқарилаётган маҳсулот сифатини ошириш тадбирларини тасдиқлайдилар ва рўёбга чиқарадилар;

планлар ва шартномавий мажбуриятлар қандай бажарилаётганлиги тўғрисида, планларнинг ўзгартирилиши сабаблари, ишлаб чиқариш-хўжалик фаолиятининг натижалари тўғрисида маъмуриятнинг ахборотини тинглайдилар ҳамда тегишли тавсиялар берадилар, зарур ҳолларда эса бу тавсияларни юқори органларга маълум қиладилар.

7-модда. Меҳнат коллективларининг коллектив шартномалар тузишдаги ваколатлари

Меҳнат коллективлари:

коллектив шартномаларни ишлаб чиқишда қатнашадилар, уларни муҳокама қиладилар ва улар юзасидан қарорлар қабул қиладилар, шу шартномаларни имзолаш учун корхона ва ташкилотларнинг касаба союз комитетларига ваколат берадилар;

коллектив шартномаларнинг бажарилишини таъминлаш чораларини амалга оширадилар;

корхоналар, ташкилотлар, маъмуриятининг ва касаба союз комитетларининг коллектив шартномалар бажарилиши тўғрисидаги ҳисоботларини тинглайдилар: зарур ҳолларда коллектив шартномалар юзасидан олинган мажбуриятларни бажармаётган шахсларни жавобгарликка тортиш масалаларини ўртага қўядилар.

8-модда. Меҳнат коллективларининг социалистик мулк сақланишини ва моддий ресурслардан оқилона фойдаланишни таъминлашдаги ваколатлари

Меҳнат коллективлари:

социалистик мулкнинг сақланишини ва унинг кўпайтирилишини таъминлаш, хўжасизликка қарши ва халқ мулкига бепарво қараш ҳолларига қарши кураш, давлат ва жамоат мулки талон-торож қилинишининг олдини олиш чораларини амалга оширадилар;

ички резервларни тўла-тўкис аниқлаш ва улардан фойдаланишга, хом ашё ва материаллар, энергия ва ёқилғи сарфини илмий асосланган нормалашни ҳамда улардан тўғри ва тежаб-тергаб фойдаланишни таъминлашга, нобудгарчиликларни бартараф этишга ва ишлаб чиқаришда бракни тугатишга, асбоб-ускуналардан, машиналардан ва бошқа асосий фондлардан самарали фойдаланишга доир таклифларни киритадилар ва тадбирларни амалга оширадилар;

ердан, ер ости бойликларидан, сувдан, ўрмонлардан ва бошқа табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш чораларини амалга оширадилар;

социалистик мулкни муҳофаза қилиш ҳамда моддий ва молиявий ресурслардан оқилона фойдаланиш тўғрисидаги қонунларни бузишда, сифатсиз ва ностандарт маҳсулот ишлаб чиқаришда айбдор бўлган ходимларни белгиланган тартибда жавобгарликка тортиш масалаларини ўртага қўядилар.

9-модда. Меҳнат интизомини таъминлашда меҳнат коллективларининг ваколатлари

Меҳнат коллективлари:

ички меҳнат тартиби қоидаларини маъмурият ва касаба союз комитети тақдимига кўра тасдиқлайдилар, уларга риоя этилишини таъминлаш чораларини кўрадилар;

меҳнат интизомининг аҳволини муҳокама қиладилар ва уни мустаҳкамлаш тадбирларини амалга оширадилар;

меҳнатдаги муваффақиятлари учун жамоат томонидан рағбатлантириш чораларини қўллайдилар, маънавий ва моддий рағбатлантириш учун ходимларнинг номзодларини кўрсатадилар; давлат мукофотларига кўрсатиладиган номзодлар тўғрисида фикр-мулоҳазаларини билдирадилар;

амалдаги тартибга мувофиқ шу мақсадларга ажратилган маблағлар ҳисобидан ишлаб чиқариш новаторлари ва илғорлари, шунингдек корхона, муассаса, ташкилотда узоқ вақтдан буён ҳалол ишлаб келаётган кишилар учун қўшимча имтиёзлар ва афзалликларни белгилайдилар;

меҳнат интизомининг бузилишига нисбатан муросасизлик вазияти вужудга келтирилишини таъминлайдилар, меҳнат бурчларини ҳалол бажармаётган ходимларга нисбатан ўртоқларча қатъий талабчанлик қиладилар; меҳнат интизомини бузганлик учун коллектив аъзоларига нисбатан жамоат жазоси чораларини (ўртоқлик танбеҳи, жамоат ҳайфсани) қўллайдилар; меҳнат интизомини бузувчилар тўғрисидаги материалларни ўртоқлик судларига кўриб чиқиш учун топширадилар;

меҳнат интизомини бузувчиларни қонунларга мувофиқ жавобгарликка тортиш, шу жумладан кам ҳақ тўланадиган ишга вақтинча ўтказиш ва ишдан бўшатиш, уларни мукофотлардан, йиллик иш якунларига кўра ва кўп йиллик хизмати учун бериладиган мукофотлардан батамом ёки қисман, узлуксиз иш стажи учун қўшимча отпускадан маҳрум қилиш тўғрисидаги, корхона, муассаса, ташкилотга етказилган моддий зарарни ундириб олиш ҳақидаги, уй-жой майдонини бериш муддатини орқага суриш ва қонунларда кўзда тутилган бошқа таъсир чораларини қўллаш тўғрисидаги масалаларни қўядилар.

Меҳнат коллективи ўзи кўрган жазо чорасини муддатидан илгари, у қўлланила бошлаган кундан кейин бир йил ўтмасданоқ бекор қилишга, шунингдек коллектив аъзоси интизомни яна бузишга йўл қўймай, ўзининг ҳалол ходим эканлигини кўрсатган тақдирда меҳнат интизомини бузганлик учун маъмурият қўллаган интизомий жазо чорасини муддатидан илгари олиб ташлаш тўғрисида ёки бошқа таъсир чораларини бекор этиш ҳақида илтимос қилишга ҳақлидир.

10-модда. Меҳнат коллективларининг фан, техника ютуқларини жорий этиш, ходимларнинг ижодий ташаббускорлигини ривожлантириш соҳасидаги ваколатлари

Меҳнат коллективлари:

фан ва техника тараққиётини жадаллаштириш, фан ютуқларини, янги техникани, илғор технологияни, меҳнатни илмий ташкил этиш ва бошқаришни ишлаб чиқаришга ҳамда турмушнинг бошқа соҳаларига кенг кўламда жорий этиш чораларини кўрадилар;

ишлаб чиқариш новаторларининг оммавий техника ижодкорлигига, ихтирочилик ва рационализаторликка, уларнинг ҳуқуқларини муҳофаза қилишга кўмаклашадилар; илмий ва фан-техника жамиятларига, ихтирочилар ва рационализаторлар ташкилотларига мадад берадилар.

Янги техникани, технологияни ишлаб чиқиш ва жорий этишга, илғорлар тажрибасини оммалаштиришда актив қатнашаётган ходимларга нисбатан маънавий рағбатлантириш чораларини қўллайдилар ҳамда уларни рағбатлантириш тўғрисидаги таклифларни киритадилар;

фан ва техника ютуқларини жорий этиш, ижодий ташаббускорликни, ихтирочилик ва рационализацияни ривожлантириш борасидаги тадбирларнинг амалга оширилиши тўғрисида маъмурият ахборотини тинглайдилар, тегишли тавсиялар берадилар.

11-модда. Меҳнат коллективларининг меҳнатни ташкил этиш, нормалаш ва унга ҳақ тўлаш соҳасидаги ваколатлари

Меҳнат коллективлари:

меҳнатни ташкил қилишнинг меҳнат унумдорлигини оширишга, белгиланган планларни камроқ ходимлар билан бажаришга, иш вақтидан фойдаланишни яхшилашга имкон берувчи илғор формаларини жорий этиш тадбирларини таклиф қиладилар ва амалга оширадилар;

коллективда ходимлар сонини қисқартириш туфайли иш ҳақи фондидан тежаб қолинган маблағдан амалдаги нормалар (топшириқ)ларга нисбатан катта ҳажмдаги ишларни бажарувчи ходимларни рағбатлантириш учун белгиланган тартибда фойдаланиш масалаларини ҳал этишда қатнашадилар;

меҳнат сарфининг техникавий жиҳатдан асосланган нормаларини қўлланишини кенгайтиришга ва уларни бажариш учун шарт-шароитларни вужудга келтиришга қаратилган таклифларни ишлаб чиқишда қатнашадилар;

меҳнатга ҳақ тўлашни такомиллаштириш, ҳар бир ходимнинг иш ҳақи шахсий меҳнат ҳиссасига мувофиқ бўлишини таъминлаш ҳақида ҳамда иш ҳақининг коллектив иши пировард натижаларига боғлиқлигини кучайтириш тўғрисида таклифлар киритадилар;

ходимларни мукофотлашни такомиллаштириш тўғрисида ҳамда моддий рағбатлантириш фонди ҳисобидан бошқа тўловлар ва имтиёзлар бериш ҳақидаги таклифларни муҳокама қилиб, маъқуллайдилар;

амалдаги меҳнат нормалари ва унга ҳақ тўлаш шартлари қўлланилиши устидан контроллик қиладилар;

комсомол ташкилотларининг комсомол-ёшлар коллективларини тузиш тўғрисидаги таклифларини кўриб чиқиб, ўз тавсияларини берадилар.

12-модда. Меҳнат коллективларининг ходимлар меҳнат ғайратини ривожлантиришдаги ва социалистик мусобақани ташкил этишдаги ваколатлари

Меҳнат коллективлари:

коллективлар аъзоларининг меҳнат ғайратини ҳар томонлама оширадилар, социалистик мусобақани, меҳнатга коммунистик муносабат ҳаракатини ривожлантирадилар;

корхоналарда, муассасаларда, ташкилотларда социалистик мусобақа шартларини тасдиқлайдилар, ғолибларни маънавий ва моддий рағбатлантириш чораларини белгилайдилар;

социалистик мажбуриятларни қабул қиладилар ва шу мажбуриятларнинг бажарилишига доир тадбирларни амалга оширадилар; социалистик мусобақанинг ошкоралигини таъминлайдилар, унинг якунларини чиқарадилар ва ғолибларини аниқлайдилар;

илғор тажрибани оммалаштириш ва жорий қилиш тадбирларини ишлаб чиқиб, амалга оширишда қатнашадилар;

бошқа меҳнат коллективлари билан социалистик мусобақа ва ижодий ҳамдўстлик тўғрисида шартномалар тузадилар;

маъмуриятнинг ва касаба союз комитетининг социалистик мажбуриятлар бажарилишига кўмаклашувчи ташкилий-техникавий тадбирларни амалга ошириш тўғрисидаги ахборотларини тинглайдилар ва тегишли тавсиялар берадилар.

13-модда. Меҳнат коллективларининг кадрларни тайёрлаш, уларнинг малакасини ошириш ва жой-жойига қўйишдаги ваколатлари

Меҳнат коллективлари:

кадрларни тайёрлаш, жой-жойига қўйиш ва улардан оқилона фойдаланиш, коллективларнинг барқарорлигини таъминлаш, корхона, муассаса, ташкилот структурасини такомиллаштириш масалаларини муҳокама қилишда ва ҳал этишда қатнашадилар; коллективнинг меҳнатда ўрнак кўрсатган аъзоларини уларнинг разряди (класси)ни оширишга ёки юқори ишга тавсия этадилар;

кадрларнинг малакасини ошириш, янги касбларга ўргатиш, мураббийликни, меҳнатнинг илғор методларини ўрганувчи мактабларнинг ишини ривожлантириш масалаларини кўриб чиқадилар;

корхоналар, муассасалар ва ташкилотларда раҳбар ходимларни тайинлаш масалаларини ҳал этишда ССР Иттифоқи қонунларига мувофиқ жамоат ташкилотлари орқали қатнашадилар; шу ходимларнинг тайинланиши ва бўшатилиши меҳнат коллективининг фикрини эътиборга олиб амалга оширилади;

ишловчи ёшларнинг маълумоти, уларнинг касб-кор малакаси, коллективда муқим ишлаши масалаларини комсомол ташкилотининг иштирокида кўриб чиқадилар ва тегишли таклифлар киритадилар, оталиқдаги мактабларда ўқувчиларнинг меҳнат тарбиясини ва касб-кор танлашини яхшилашга кўмаклашадилар;

ишлаб чиқариш илғорларини корхоналар, ташкилотлар маблағи ҳисобидан стипендия тўлаб, олий ва ўрта махсус ўқув юртларига ўқишга юбориш учун уларнинг номзодларини тасдиқлайдилар.

14-модда. Меҳнат коллективларининг иқтисодий рағбатлантириш фондларини тақсимлаш ва улардан фойдаланишдаги ваколатлари

Меҳнат коллективлари:

моддий рағбатлантириш фонди, социал-маданий тадбирлар ва уй-жой қурилиши фонди, ишлаб чиқаришни ривожлантириш фонди маблағларидан фойдаланиш масалаларини ҳал этишда қатнашадилар; шу фондларни сарфлаш сметаларини муҳокама қилиб, маъқуллайдилар, уларнинг бажарилишини контрол қиладилар. Корхона ва ташкилотларда вужудга келтирилган моддий рағбатлантириш фонди, социал-маданий тадбирлар ва уй-жой қурилиши фонди меҳнат коллективининг розилигисиз олиб қўйилиши мумкин эмас;

кооператив ва якка тартибда уй-жой қуриш учун, шунингдек уй-жой шароитларини яхшилаб олиш ёки уй-рўзғорли бўлиб қолиш учун ходимларга моддий рағбатлантириш фонди, социал-маданий тадбирлар ва уй-жой қурилиши фонди маблағлари ҳамда мазкур мақсадлар учун мўлжалланган бошқа фондлар (маблағлар) ҳисобидан белгиланган тартибда моддий ёрдам бериш тўғрисидаги масалаларни ҳал этишда қатнашадилар; мазкур моддий ёрдам берилиши мумкин бўлган ходимларнинг номзодларини тасдиқлайдилар.

15-модда. Меҳнат коллективларининг меҳнат шароитларини яхшилаш ва уни муҳофаза қилиш соҳасидаги ваколатлари

Меҳнат коллективлари:

меҳнат шароитларини яхшилаш, уни муҳофаза қилиш ҳамда санитария-соғломлаштириш тадбирлари комплекс планларини муҳокама қилиб, маъқуллайдилар ҳамда шу планларнинг бажарилишини контрол қиладилар;

ишлаб чиқаришни техника билан қайта қуроллантириш, механизациялаш ва автоматлаштириш, унинг ташкил этилишини яхшилаш ва маданиятини ошириш, қўл меҳнатини, оз малака талаб қиладиган ва оғир жисмоний меҳнатни қисқартириш тўғрисида таклифлар киритадилар, бу таклифларни амалга оширишда актив қатнашадилар;

ишловчи аёлларнинг меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилаш, оналик ва болаликни муҳофаза қилишни кучайтириш тадбирларини ишлаб чиқиб, амалга оширадилар;

меҳнатни муҳофаза қилишга мўлжалланган маблағлардан фойдаланишни ҳамда барча ходимлар корхоналарда, муассасаларда, ташкилотларда меҳнатни муҳофаза қилишга доир қоидалар ва инструкцияларга риоя этишини контрол қиладилар;

социал страхование маблағларидан фойдаланиш масалаларини муҳокама қиладилар ҳамда тегишли таклифлар киритадилар;

атроф-муҳитни муҳофаза қилишни яхшилаш масалалари юзасидан таклифлар киритадилар ва шу соҳадаги тадбирларни амалга оширишда қатнашадилар;

меҳнатни муҳофаза қилиш қоидаларини ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонунларни бузишда айбдор бўлган шахсларни жавобгарликка тортиш ҳақидаги масалани ўртага қўядилар.

16-модда. Меҳнат коллективларининг ходимлар социал-маданий ва уй-жой-маиший шароитларини яхшилашдаги ваколатлари

Меҳнат коллективлари:

социал-маданий тадбирлар ва уй-жой қурилиши планларини кўриб чиқиб, маъқуллайдилар, шу планларнинг бажарилиши тўғрисидаги ҳисоботларни тинглайдилар;

уй-жой шароитларини яхшилашга муҳтож бўлган кишиларни ҳисобга олиш билан боғлиқ масалаларни ҳал этишда қатнашадилар ва тегишли тавсиялар киритадилар; уй-жойларни тақсимлашда контрол ва ошкораликни таъминлайдилар;

социал-маданий тадбирлар ва уй-жой қурилиши фонди, кенг истеъмол қилинадиган моллар фонди ҳамда корхоналар, муассасалар, ташкилотларнинг шу мақсадларга мўлжалланган бошқа фондлари маблағлари ҳисобидан уй-жой, мактабгача тарбия муассасалари ҳамда бошқа маданий-маиший объектлар қуриш тўғрисида қарорлар қабул қиладилар. Мазкур фондлар ҳисобидан қурилган бинодаги уй-жой майдони меҳнат коллективининг розилигисиз бошқа ташкилотларга берилиши ёки ўзга мақсадларда фойдаланилиши мумкин эмас;

уй-жой қуриш кооперативларини ташкил этиш тўғрисида таклифлар киритадилар;

коммунал, маиший ва медицина хизмати, савдо-сотиқ, умумий овқатланишнинг, транспорт ишининг аҳволини муҳокама қиладилар ва тегишли таклифлар киритадилар;

хизмат кўрсатиш соҳаси корхона ва муассасаларининг, даволаш-профилактика муассасаларининг иши устидан жамоат контролини амалга оширадилар;

корхона ва ташкилотларнинг ёрдамчи хўжаликларини ташкил этиш ҳамда уларнинг фаолияти масалаларини, коллектив боғдорчилик ва полизчиликни, шахсий ёрдамчи хўжаликларни ривожлантириш масалаларини ҳал этишда қатнашадилар;

коллектив аъзолари ва уларнинг оилалари дам олишини ташкил этиш, физкультура ва спортни ривожлантириш масалаларини ҳал қилишда қатнашадилар;

спорт ва оммавий-мудофаа ишининг, коллектив аъзоларига ва уларнинг оилаларига хизмат қилувчи соғломлаштириш, болалар муасссасалари, маданий-маърифий муассалар фаолиятининг аҳволини кўриб чиқиб, тегишли таклифлар киритадилар. Илгари меҳнат коллективининг аъзолари бўлган Улуғ Ватан уруши қатнашчилари ва пенсионерлар тўғрисида ғамхўрлик қиладилар, уларнинг ижтимоий меҳнатда, ёшларни совет халқининг революцион, жанговар ва меҳнат анъаналари руҳида тарбиялашда актив қатнашишларига кўмаклашадилар.

17-модда. Меҳнат коллективларининг коммунистик тарбия ишини ташкил этишдаги ваколатлари

Меҳнат коллективлари:

коллектив аъзоларини комплекс равишда ғоявий-сиёсий, меҳнатсеварлик, ахлоқий ва ҳуқуқий тарбиялашга ҳамда уларга иқтисодий таълим беришга, коллективда соғлом маънавий-психологик муҳитни таъминлашга доир, меҳнаткашларни ўз коллективига мансубликдан фахрланиш туйғуси руҳида тарбиялашга, совет анъаналари ҳамда маросимларини жорий этиш ва ривожлантиришга оид тадбирларни амалга оширадилар;

аҳоли ўртасидаги сиёсий-тарбиявий ва маданий-маърифий ишларда, оилани мустаҳкамлашга ва болалар тарбиясини яхшилашга, турмушда коммунистик ахлоқ нормаларини қарор топтиришга кўмаклашувчи шарт-шароитларни вужудга келтиришда қатнашадилар;

маданий-маърифий тадбирлар планларини маъқуллайдилар;

коллектив аъзоларини совет ватанпарварлиги, социалистик интернационализм руҳида, халқлар дўстлиги ва қардошлиги руҳида, қонунларга риоя этиш ва социалистик жамият қоидаларини ҳурмат қилиш, халқ мулкини эҳтиёт қилиб асраш, ичкиликбозликка, безориликка, юлғичликка нисбатан ҳамда коммунистик ахлоққа зид бошқа хатти-ҳаракатларга нисбатан муросасизлик руҳида тарбиялаш чораларини кўрадилар;

ҳуқуқ бузиш ҳолларининг олдини олишга доир ишда қатнашадилар, ҳуқуқни бузган шахсларни қайта тарбиялаш тадбирларини амалга оширадилар.

18-модда. Ишлаб чиқариш бригадаси коллективининг асосий ваколатлари

Корхона, ташкилот меҳнат коллективининг бошланғич бўғини — ишлаб чиқариш бригадаси коллективининг ваколатлари ушбу қонунга мувофиқ бригадалар тўғрисида СССР Министрлар Совети белгилайдиган тартибда тасдиқланадиган низомлар билан белгиланади.

Ишлаб чиқариш бригадасининг коллективи:

бевосита ёки бригада кенгаши орқали бригадани тузиш, унинг ишини планлаштириш ва уюштириш, меҳнатга ҳақ тўлаш ва рағбатлантириш, ходимларнинг малакасини ошириш, бригада аъзоларини тарбиялаш, интизомни бузувчиларни жавобгарликка тортиш масалаларини ҳал этишда қатнашади;

бригадирни тайинлаш тўғрисида маъмуриятга розилик беради, у коллективнинг ишончини оқламаган тақдирда, уни бригадир лавозимидан бўшатишни маъмуриятдан талаб қилишга ҳақлидир;

жамоат органи — бригада кенгашини сайлайди.

III. МЕҲНАТ КОЛЛЕКТИВЛАРИНИНГ КОРХОНАЛАР, МУАССАСАЛАР, ТАШКИЛОТЛАРНИ БОШҚАРИШДАГИ ВАКОЛАТЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРИШ

19-модда. Меҳнат коллективларининг корхона, муассаса, ташкилотларни бошқаришдаги ваколатларини амалга ошириш формалари

Меҳнат коллективларининг ваколатлари бевосита корхоналар, муассасалар, ташкилотлар меҳнат коллективларининг умумий йиғилишлари (конференциялари)да амалга оширилади.

Йиғилиш ўртасидаги даврда меҳнат коллективларининг ваколатлари:

маъмурият ҳамда партия, касаба союз ва комсомол ташкилотларининг сайлаб қўйилган органлари билан биргаликда амалга оширилади;

касаба союз ташкилотлари ва меҳнат коллективларида ишлаб турган бошқа жамоат ташкилотлари томонидан ўз уставларига ва совет қонунларига мувофиқ амалга оширилади;

корхона, муассаса, ташкилотларнинг маъмурияти томонидан ўз ваколатларига мувофиқ ёки меҳнат коллективларининг топширувига биноан амалга оширилади.

Маъмурият ва касаба союз комитети умумий йиғилишлар ўртасидаги даврда меҳнат коллективининг ваколатларини амалга ошириш соҳасидаги фаолияти тўғрисида меҳнат коллективининг аъзоларини мунтазам суратда хабардор қилиб турадилар.

20-модда. Меҳнат коллективларининг умумий йиғилишлари (конференциялари)

Корхоналар, муассасалар, ташкилотлар меҳнат коллективларининг умумий йиғилишлари (конференциялари) меҳнат коллективлари ҳаёти ва фаолиятининг энг муҳим масалаларини кўриб чиқадилар. Корхоналар, муассасалар, ташкилотлар меҳнат коллективларининг йиғилишлари (конференциялари) цехларда, бўлимларда, участкаларда, бригадаларда ва бошқа бўлинмаларда ҳам ўтказилиши мумкин.

Меҳнат коллективларининг конференциялари цехлар, бўлимлар, участкалар ҳамда бошқа структура бўлинмаларининг кўп сменалиги ёки территориал тарқоқлиги сабабли йиғилишларни чақириш қийин бўлган корхоналарда, муассасаларда, ташкилотларда ўтказилади. Конференцияга делегатлар меҳнат коллективи белгилайдиган нормаларга ва тартибга биноан сайланади.

Меҳнат коллективларининг йиғилишлари (конференциялари) муҳокамасига партия, касаба союз ва бошқа жамоат ташкилотларининг, маъмуриятнинг, халқ контроли органларининг, доимий ишлаб чиқариш кенгашларининг, коллективлар айрим аъзоларининг ташаббуси билан, шунингдек маъмурият ва жамоат ташкилотларининг биргаликдаги ташаббуси билан масалалар киритилади. Меҳнат коллективларининг йиғилишлари (конференциялари)ни корхоналар, муассасалар, ташкилотлардаги касаба союз комитетлари билан маъмурияти биргаликда чақиради.

Корхоналар, муассасалар, ташкилотлар меҳнат коллективларининг йиғилишлари (конференциялари) заруратга қараб, аммо камида йилига икки марта ўтказилади.

Йиғилиш коллектив аъзолари жами сонининг ярмидан кўпроғи қатнашган тақдирда, конференция эса делегатларнинг камида учдан икки қисми қатнашган тақдирда ваколатли деб ҳисобланади.

21-модда. Меҳнат коллективлари умумий йиғилишлари (конференциялари)нинг қарорлари

Меҳнат коллективи умумий йиғилиши (конференцияси)нинг қарорлари очиқ овоз бериш усулида, йиғилишда (конференцияда) ҳозир бўлган коллектив аъзоларининг кўпчилик овози билан қабул қилинади. Меҳнат коллективининг йиғилишлари цехларда ҳамда корхона, муассаса, ташкилотнинг бошқа бўлинмаларида ўтказилса, меҳнат коллективининг йиғилишда ҳозир бўлган аъзолари кўпчилиги ёқлаб овоз берган тақдирда қарор қабул қилинган деб ҳисобланади. Қарорлар коллективнинг барча аъзоларига маълум қилинади.

Меҳнат коллективининг йиғилиши (конференцияси) ўз ваколатларига ва амалдаги қонунларга мувофиқ қабул этган қарорлар коллектив аъзолари учун, корхона, муассаса, ташкилотнинг маъмурияти учун мажбурийдир.

Меҳнат коллективи йиғилиши (конференцияси) қарорларининг бажарилиши устидан касаба союз комитети, шунингдек корхона, муассаса, ташкилот маъмурияти ўз ваколатларига мувофиқ ёки йиғилиш (конференция)нинг топширувига биноан контроллик қиладилар, улар қарорлар қандай бажарилаётганлиги тўғрисида меҳнат коллективини хабардор этадилар.

Меҳнат коллективларининг таклиф ва тавсияларини маъмурият, касаба союз ташкилоти ва бошқа жамоат ташкилотлари, зарурат туғилган тақдирда эса тегишли давлат ва жамоат органлари ҳам бир ой муддатда кўриб чиқишлари лозим. Маъмурият, мазкур ташкилотлар ва органлар таклифлар ҳамда тавсияларни кўриб чиқиш натижаларини меҳнат коллективига хабар қиладилар.

IV. УШБУ ҚОНУННИНГ АМАЛ ҚИЛИШИ ВА УНИ ҚЎЛЛАНИШ ХУСУСИЯТЛАРИ

22-модда. Ушбу қонуннинг амал қилиши

Ушбу қонун барча корхоналар, муассасалар, ташкилотларнинг меҳнат коллективларига, шунингдек улардаги цехлар, бўлимлар ва бошқа бўлинмаларнинг коллективларига ўз компетенциялари доирасида жорий этилади.

Колхозларнинг, бошқа кооператив ва жамоат ташкилотларининг меҳнат коллективларида ушбу қонун уларнинг фаолиятини тартибга солувчи тегишли уставлар ва низомларни ҳисобга олиб қўлланилади.

23-модда. Ушбу қонунни қўлланиш хусусиятлари

Халқ хўжалигининг айрим тармоқларида ҳамда давлат ва жамоат ҳаёти соҳаларида уларнинг ўзига хос хусусиятлари ҳисобга олиниб, ушбу қонун қоидаларининг қўлланиш хусусиятлари ССР Иттифоқи қонун актлари билан, СССР Министрлар Совети ва ВЦСПСнинг қарорлари билан белгиланади.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Ю. АНДРОПОВ.

СССР Олий Совети Президиумининг Секретари Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль.
1983 йил 17 июнь.

АДАБИЁТ ВА САНЪАТ САҲИФАСИ

«ТОШКЕНТ ТАРОНАСИ» КОНКУРСИГА:

ИЖОД ГУЛДАСТАСИ

МУАЛЛИФЛАРИМИЗНИ ТАНИШТИРАМИЗ

● Саида ЗУННУНОВА — адабиётимиз тарихида ўзига хос из қолдирган истеъдодли шоира ва адиба. Кўплаб шеър ва достонлар, қисса ва ҳикоялар, бир неча драмалар муаллифи. Адиба Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими фахрий унвонига сазовор бўлган эди.

● Мумтоз МУҲАМЕДОВ — 1908 йилда Тошкент шаҳрида туғилган. Улуғ Ватан уруши қатнашчиси, гвардиячи майор. Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими. Адибнинг «Жанггоҳ» романи, «Кичик гарнизон», «Ойдин булоқ» қиссалари ва бошқа китоблари нашр этилган. «Кино» журналининг бош редактори.

● Султон АКБАРИЙ — 1923 йили Тошкентда туғилган. СССР Ёзувчилар ва Журналистлар союзларининг аъзоси. «Ижодкорлар», «Кўнгил оҳанглари», «Меҳригиё», «Уч достон», «Одамнинг изи» шеърий тўпламлари, «Устод» роман-хроникаси ва бошқа китоблари чоп этилган. «Ўқитувчилар газетаси» редакторининг ўринбосари.

● Усмон УСМОНОВ — 1944 йилда Самарқанд шаҳрида туғилган. Тошкент Давлат консерваториясининг вокал факультетини битирган. Ҳозир Тошкент районидаги 1-музика мактабида ўқитувчилик қилмоқда.

● Алиназар ЭГАМНАЗАРОВ — 1941 йилда туғилган, СССР Журналистлар союзи аъзоси. Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими. «Устозга таъзим» очерклар китобининг муаллифи.

Султон АКБАРИЙ:

ТОШКАНБОЙ

(Достондан парча)

Кун оғди. Гардишсиз осмон сиртига
Жавҳарлар қадади моҳи сайёра.
Дўнгалак сардоба, қудуқ гирдига
Карвонни чўктирди соҳиб ишора.
Чокарлар чўп териб, оқ саксовулдан
Ўт қилур шодумон, илгакда човгун.
Чилимни созлашар чўғ тортиб кулдан,
Кечликка овланган тувдоқ лолагун.
Кундузги ҳовурни қувар оқпар чой,
Руҳларни элитар тутуннинг иси.
Юлдузлар тўпига тикилиб йўлбон,
Белгилар интилган кентнинг тўғрисин.
Черикка талатмай етишса омон,
Чочкандан рўзғорни бутлаб қайтарлар.
Савил не кўҳандиз, работ, шаҳристон,
Ийинди бияга ўтлаб қайтарлар.
Кўрмана топилар, кўрик топилмас,
Тамғали, сахтиён муқова китоб.
Сарвари оламнинг сири ёпилмас,
Бежиз мўл эмасдур Тошкентда офтоб.
Саҳрода кўланка судралар узун,
Дарвешлар, элчилар, сайёҳлар, қуллар.
Кўмалар устида қушқўнмас, жузғун,
Қайларга бошлайди белгисиз йўллар.
Донг-дунғ... Донг-дунғ...
Элдан эл кетса тўзир,
Элга эл келса ўзир,
Дилга дил тушса ҳузур,
Карвон келоду,
Армон келоду.
Учуб ағочқа туштим,
Не истак тути қуштин,
Аюрма даврон ҳуштин,
Карвон келоду,
Ҳайрон келоду.

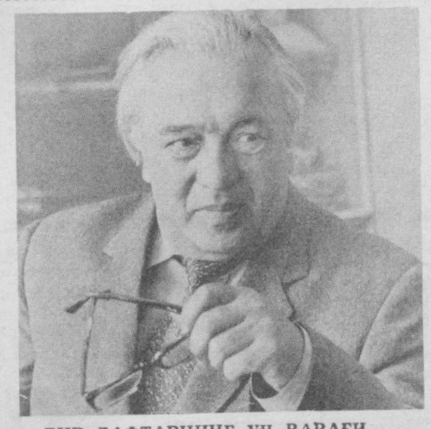

БИР ДАФТАРНИНГ УЧ ВАРАҒИ НОҒОРАЧИ АКРОМ ПОЛВОН ВА ПРОФЕССОР ИВАНИЧ

Ноғора дириллар самбит чўпидан,
Не қилиқ чиқарди Акром полвони.
Жунбишга келгандай эснок тўпида
Бешёғоч даҳаси Ракат[1] томони.
Намозхон «Тавба!» деб ушлар ёқани,
Ё кураш тушмоқчи бўрбойли, белдор.
Тўрт буклаб берар ой нусха тақани,
Ажралиб қолар-ку тўшдан талабгор.
Чочвонли, бандакли майда йўрғалаб,
Кўкчилар кўз қирин солиб ўтади.
Елкаси паст қувлар «Ҳа, хўш, жўра»лаб,
Сиртидан азмойиш олиб ўтади.
Яккакифт қурмағур ноғора қоқар,
Олисга таралар зовта товуши.
Боғкўча, шарпасиз йўлларга боқар,
Оёқда кўкчаси баланд ковуши.
Асқартоғ боласи Акром ичаги
Ўн коса норинни юқ бўлди демас.
Карт думба емаса чиқар пучаги,
Полвонлик қуввати анойи эмас.

Иванич оғани фойтуни билан
Бир кафтда кўтариб қўйгудек боққа,
Қўл берар тавозе, ёш юзасидан
Инидай шарқшунос катта ўртоққа.
— Азизим, мудом шу ноғорабозлик,
Кўб маъқул, аммо у ёшлик ғурури.
Ёз кетиб, кўпайса дард ва носозлик,
Кўнгилга юпанчдур танбур сурури.
— Ҳаққас рост! Ноғора черткан бу бармоқ
Қашқар рубобин-да бўзлата олур...
Ўзбек дастурхони. Олу, болқаймоқ
Чакчаки, ўт сомса... нафс қўзғолур.
Бедана дўлмаси, чумчуқтил норин,
Бир чўқим ошатар қўймай ортидан.
Сўғин у товоқлаб тўкворар борин,
Ёдгорлик сингари қўҳна юртидан.
Олтин пул, кумуш пул, мис пул, жез танга,
Тожу тахт зарб этмиш муомалага.
Живирлар қизил, оқ, сариқ аланга,
Сочилиб ётмас-ку давлат далага.
Битталаб йиғгандир таворих туси
Йўқолиб кетмасин деган андиша.
Сайёҳлар деганда қочган уйқуси,
Қаландар кашкули ўлжа ҳамиша.
Во дариғ, бу сулуғ, исирга, балдоқ,
Испана, тош болта қай қавм иши?
Ашёдан билингай кўчманчи, ўтроқ,
Ҳаётнинг мутлоқ бўш эмас идиши!
«Бу давлат, —дер заккий айлароқ тавоф,—
Хоқони Чиннинг ҳам мулкида йўқтур.
Фан учун бағоят қилибсиз савоб,
Искандар Зулқарнайн илкида йўқтур.
Тоабад тирикмен, очиқтур кўзум,
Камина бўйнида сизга пешволик.
Зуд тақдим этурмен медалга ўзум,
Сизнинг саъй-кўшиш зўр қийматга молик.
Иншоллоҳ, Ахсикат, Афросиёбга
Биз ила ҳамсафар, қўлдош бўлғайлар.
Кўзимдин онча сел оқти китобга,
Одамзод дунёни кўруб улғаяр».
Мулоқот, татаббу, баҳс шуъласи
Зарнигор Зуҳрани ҳорнтар охир.
Дастхатин қолдирар Веселовский[2]
Тўлдириб қайтгандай қўнжга жавоҳир.

1. Бешёғоч даҳасидаги маҳалла номи.

2. Николай Иванович Веселовский — 1884 йилда илмий иш учун Туркистонга келган рус археологи, шарқшунос олим.

Тошкент гуллари

Усмон УСМОНОВ
музикаси

Саида ЗУННУНОВА
шеъри

Эҳ, Тошкент гуллари, кўп нафис,
гуллар,
Бир ғубор топмайсиз япроқларида.
Қизлар кулгусидек чиройли,
маъсум.
Қизлар кулгуси бор ёноқларида.

Анвойи ранглари энтиктиради,
Диллар яшаради, кўзлар яшнайди.

Эҳ, гуллар, ҳамиша сизга
ташнаман,
Юрагим ҳамиша сизга ташнайди.

Бир хаёл сингари сархуш, бахтиёр,
Қаламга тутиндим келиб оҳиста.
Эҳ, Тошкент гуллари, кўп латиф
гуллар...
Меҳрим, муҳаббатим ҳамиша
сизда.

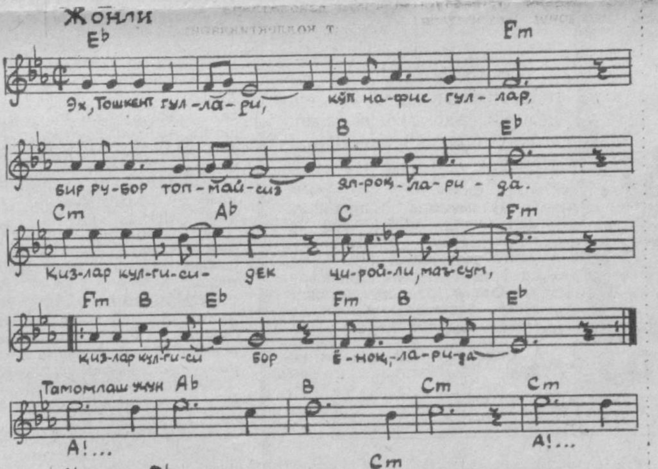

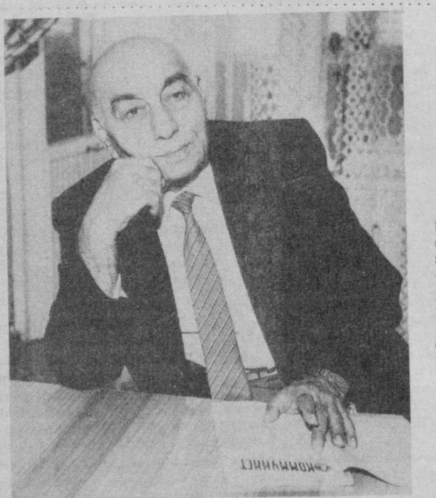

Мумтоз МУҲАМЕДОВ

ДИЛИ БИРНИНГ ТИЛИ БИР

(«ТОШКЕНТ ВА ТОШКЕНТЛИКЛАР» ТУРКУМИДАН)

«Эй, халойиқ, эшитмадим деманглар. Биздан айтмоқ, сиздан эшитмоқ. Бугун рўзи жума, баъдаз пешин, Кўкалдошга тўпланинглар. Ленин бобо шаънига ҳамду-сано айтилур. Бўлса жамоат жам, байту ғазал тўқилур!»

Ваъзгўй Ака Бухор исми жисмига монанд, қизиқчи, машрабнамо киши эди. Дўпписини бошига беўхшов қўндириб, масхарабозларга хос ҳаракатлар билан порсиллаб ётган тупроқни босиб, Тошкент эски шаҳар маъмурияти раҳбарларининг эълон ва хабарларини раста оралаб, халққа етказарди. Унинг сўзларини жон қулоқлари билан эшитган ихлосманд бозор аҳли ўтирган бўлса турар, турган бўлса юришга отланарди...

Гоҳ гапириб, гоҳ турли қилиқ кўрсатиб, ўз йўлини қисқартиришга уринаётган Ака Бухор кун найзага келиб қолганда, Жанггоҳга етиб келди. Сўнг Чорсу томон йўл олди. Буғдой каппонга ўтаркан юпун кийинган, ялангоёқ, очин-тўкин бир тўда бола уни ўраб олди. Улардан бири ҳазиллашиб тегишган эди, Ака Бухор ўзини чўчиган кўрсатиб, қилиқ қилди. Бундан завқланган болалар қий-чув кўтариб юбордилар. Раста саҳнида донлаб юрган қушлар бу шовқиндан «гур» этиб ҳавога кўтарилди. Бир-икки ҳазил қилиб, болалар билан хайрлашган Ака Бухор Мисгарликдан илонизи бўлиб кетган жинкўчалар билан Туясарой ва баззозлик растаси орқали тўғри Ғўзабозорга ўтди.

Одамларнинг Кўкалдош мадрасаси томон йўл олиши, айниқса, «Ленин бобо шаънига байту ғазал ўқилур» деган сўзлар Ғўзабозор растасидаги қандолатфуруш баққол шоир Мулла Қўшоқ (Мискинни) ҳайратга солди. У бир ой олдин бозор саройбони Бабақ ҳожининг судхўрлиги ҳақида Владимир Ильич Ленинга ёзган шеърини эслади. Эски шаҳар ижроқўми раисининг ўринбосари Очил Бобожонов ҳузурида бўлгани ва унинг «Ўртоқ Лениндан жавоб келди. Байту ғазалингизни инобатга олибдурлар. Судхўр саройбон жазоланди!» дегани хаёлидан ўтди. Шоир юрагини бевақт тимдалаётган бу гапни қўшни дўкондаги ҳамкасбига айтиб, ўзини енгил ҳис қилгандай бўлди.

Кўкалдошга тўпланиш ҳақидаги хабарни Мулла Қўшоқ-Мискинга аввало мана шу ҳамкасбининг ўзи айтмаганмиди, дарҳол саволига жавоб берди:

— Дарвоқе, Мулла Қўшоқ, ўшанда Ленин бобога нима деб байт ёзувдингиз?

Мискин кулиб қўйди. Юмалоқ, миқтидан келган гавдаси билан бир чайқалди ва қопқора мунчоққа ўхшаш кўзларини очиб-юмиб, эсида қолган сатрларни ўқиди:

Ўртоқ Ленин, пожалиста, Тошкентга бир келиб кетинг,
Ишчи, батрак, косибларни аҳволини билиб кетинг,
Судхўрларни шарманда-ю шармисор қилиб кетинг,

Бабақ ҳожи саройбонни адабини бериб кетинг!

— Жуда боплаган экансиз, Мулла Қўшоқ.

— Ўрисчани яхши билмаганимга хафаман. Бўлмаса, у судхўр Бабақ Ҳожини мулла минган эшакдай қилиб қўярдим.

Улар қанд-қурс, аштак-паштаклари устига чий тортиб, Кўкалдошга йўл олишди.

— Қаранг, яқин-яқинда Очил Бобожон ўғлини Москвага бормиш, ўртоқ Ленинни зиёрат қилармиш деб эшитган эдик.

— Мана, борипти-ям, келиптиям, юрган дарё, ўтирган бўйра деганлари шуда!

— Қўқонлик темир йўлчи Ўрозбой, андижонлик Ҳаққул Ҳусанбой деганлар бизникилардан олдин бориб келган экан-да, эшитдингизми?

— Қойил! Кимдан эшитдингиз бу гапни?!

— Кимдан бўларди, Ака Бухордан эшитдим!

— Ундай бўлса, ишонмоқ керак. Ака Бухор ернинг тагида илон қимирласа билади.

— Одамлар Ака Бухорни Очил Бобожоновнинг оғзаки матбуоти деб бекор айтишмаган.

Кўкалдош мадрасаси ҳеч қачон бугунгидек одамлар билан гавжум бўлмаган эди. Улар мадраса саҳнидаги тахтадан ясалган ўриндиқларда маржондек тизилиб ўтиришарди. Ўтирганлар орасида паранжили хотин-қизлар ҳам бор.

Жиловхонада тоқатсизланиб турган Очил Бобожонов извош миниб келаётган Қосимхўжаевни кўриши билан жойидан қўзғолиб, унга пешвоз чиқди. Янги шаҳар ижроқўми раисининг ўринбосари Султонхўжа Қосимхўжаев ўзига хос феъл-атворли раҳбарлардан бири эди. У Тошкентнинг Шайхантавур даҳа, Олмазор маҳалласидаги сувоқчи-ишчи оиласидан чиққан Очил Бобожоновга ўхшаш оққўнгил, етимпарвар, бировларнинг мушкулини осон қилса ўзи хурсанд бўладиган, аммо ўта содда бир киши эди. Уларнинг кийим-бошлари ҳам бир-бирига ўхшар, бошларига қоракўл телпак, эгниларига костюм-шим, макентош ёки плашч кийиб юришарди.

Кўкчалик кўнчи Омон полвон, бешёғочлик саллоҳлардан чиққан Маҳмуд сариқ ва қўшчи-деҳқонлар вакили Ҳайитбой оқсоқол эса бу икки раҳбарнинг тамомила акси эди. Улар, айниқса, Омон полвон замонавий кийим-кечак киймасди. Қишин-ёзин оёқларига қайтарма кўн этик, устларига жияк тутилган гилоснусха чопон, ёқаси очиқ яктак, бошларига сувсар ёки чақмоқ телпак кийиб, чапаничасига човкар от миниб юришни маъқул кўришарди.

Шу пайт жиловхонадагилар супага кўтарилишди. Омон полвон, Маҳмуд сариқ ва Ҳайитбой оқсоқол ҳам бирин-кетин супага чиқишди.

(Давоми 4-бетда).

Алиназар ЭГАМНАЗАРОВ

ОНА ЮРТИНГ ОМОН БЎЛСА

Улуғ Ватан уруши йиллари Тошкент шаҳрида уруш туфайли ота-онасидан айрилган ва мамлакатимизнинг душман вақтинча босиб олган жойларидан кўчириб келтирилган болалар учун ўттизга яқин болалар уйи ташкил этилди. Шулардан бири 1942 йилда Сталинградда мудофаа истеҳкомлари қурилишида меҳнат қилган комсомол-ёшлар ташаббуси билан ташкил этилган, ВЛКСМ Марказий Комитети қарори билан Комсомол номи берилган 22-болалар уйидир. Журналист Алиназар Эгамназаров мана шу болалар уйининг тарбияланувчилари ва тарбиячилари ҳақида «Она юртинг омон бўлса» деб номланган ҳужжатли қисса ёзди. У тўлалигича «Ёшлик» журналида эълон қилинади. Қуйида шу қиссадан парчани эътиборингизга ҳавола қиламиз.

— 1 —

Болалар уйига қачон келманг, Саодат опани болалар даврасида кўрасиз. Унинг бу ерда ишлаётганига қирқ йилдан ошди. Саодат опа билан Антонина Павловнанинг тақдири худди икки сув томчидай бир-бирига ўхшаш. Иккиси ҳам ибратли ҳаёт йўлини босиб ўтган, она номини бир умр мўътабар сақлаб келаётган аёлларимиздан. Иккисининг ҳам эри Улуғ Ватан урушида мамлакатимиз озодлиги учун курашиб ҳалок бўлган. Ўзлари эса қўлларида биттадан бола билан бева қолиб, етим-есирлар тарбиясига бутун умрларини бағишлашди.

—2—

Муҳаммадоқил аканинг эски уйи илгари ҳозирги «Спартак» стадиони ўрнида — «Гулбоғ» маҳалласида эди. 30-йилларнинг бошида стадион қурилгач, Сағбондан ҳовли олиб кўчиб чиқишди. Муҳаммадоқил аканинг авлоди машиначилик (тикувчилик) билан шуғулланган. Унинг ўзи ҳам Совет ҳокимияти даврида йигирма йилга яқин ҳозирги «Қизил тонг» тикувчилик бирлашмасида ишлади. Уруш арафасида саломатлиги ёмонлашгач, касбини ўзгартириб, 22-болалар уйига ишга кирди. У 1954 йилда вафот этган.

Саодат опани 1939 йилда Калинин районидаги «Ленинизм» колхозида ҳисобчи бўлиб ишлайдиган Абдумутал Мажидов деган йигитга узатишганди. Тўйдан кейин сал ўтмай Саодат ҳам колхозда ишлай бошлади. Уруш бошланганда ўғли Абдуазим етти ойлик чақалоқ эди.

—3—

— Ҳеч эсимдан чиқмайди, ўшанда ҳандалак янги пишган пайт эди, — дейди Саодат опа. — Тушликдан кейин соя-салқин шийпонда, Зоариқнинг бир тегирмон суви шалдираб оқиб ётган жойда дам олиб ўтиргандик. Шунда олисдаги дала йўлидан бир одам от чоптириб кела бошлади. Яқинроқ келгач, у колхоз қоровули эканлиги маълум бўлди. Қоровул қандайдир ташвишли хабар олиб келаётганлиги шундоққина билиниб турарди. Ҳамма сергакланиб, унинг етиб келишини кута бошлади. «Уруш, уруш бошланибди! — деди у кўпиги чиқиб кетган отни зўр-базўр тўхтатиб. — Герман қўшинлари юртимизга бостириб кирибди. Оқшом эркаклар идорага бориши лозим экан». Бу гапни эшитиб ҳамманинг ранги қув ўчиб кетди.

Орадан сал ўтмай «Ленинизм» колхозининг йигитлари фронтга кета бошлади. Навбат Абдумуталга ҳам келди. 1941 йилнинг сентябрь ойида Тошкент юк-товар станциясидан йўлга чиққан поезд уни ҳаёт-мамот жанглари бўлаётган жойларга олиб кетди.

Саодат далада ишлашни давом эттирди. Эридан ора-сира учбурчак хат келиб турди. 1942 йилнинг қиш кунларидан бирида келган хатда: «Қор босган қуюқ ўрмон четида ҳандақ қазиб ётибмиз. «Карнай-сурнай»нинг товуши келиб турибди. Ҳадемай, «тўй»га кирамиз», деб ёзганди. Шундан кейин хат-хабар тўхтади. Баҳор кунларининг бирида почтачи «қора хат» келтириб берди. У пайтда «қора хат»лар кўп келар, бундай хат баъзида нотўғри чиқиб, ўша одамнинг тириклиги маълум бўлиб қолган ҳоллар ҳам бўлган. Шунинг учун унга кўпда ишонишмасди. Айниқса Саодат алмавутдай эрининг ҳалок бўлганлигини ҳеч тасаввурига сиғдиролмасди.

—4—

Кунлар кетидан кунлар ўтди. Аммо Абдумуталдан ҳеч дом-дарак бўлмади. Саодат бир куни Абдуазимни қўлига олиб, отасиникига бормоқчи бўлганида қайнотаси ҳам эргашди.

Икки қуда бир-бирини соғинган экан. Алламаҳалгача ток остидаги сўрида гурунглашиб ўтиришди. Эрталаб қайнотаси бозорга бормоқчи бўлиб, қўзғаларкан, Саодатни ёнига чақириб, «Келин, энди сиз бизга ҳам келин, ҳам қизсиз. Менга қолса ёш умрингиз беҳуда ўтмасин, дейман. Тенгингиз чиқса, биз розимиз, ҳеч истиҳола қилманг. Йўқ, ўғлингизни кутаман, десангиз яна ўзингиз биласиз», деб кўзига ёш олди. Саодат ҳам ўзини тутолмади. «Йўқ, дадажон, мен ўғлингизни ҳеч қачон унутмайман, — деди кўз ёшини шашқатор оқизиб. — Ўғлингиз ва неварангиз ҳурмати тоқ ўтсам ўтаман-ки, лекин бошқани демайман».

Шундан кейин Саодат отасиникида қолиб, 22-болалар уйига энага бўлиб ишга кирди.

Муҳаммадоқил ака бир куни Антонина Павловнага шундай деган эди: «Ўзбек одати бўйича етимнинг бошини бир марта силашнинг ўзи энг улуғ, энг савоб иш саналади. Сиз етимларга фақат кўкрак сути бермаяпсиз, холос. Бошқа ҳамма ишни қиляпсиз. Оқ ювиб, оқ тараб, тарбиялаяпсиз, институтларга киришига кўмаклашяпсиз. Сиз ҳақиқий улуғ инсонсиз». Бу сўзлар тўла равишда Саодат Набиевага ҳам дахлдордир. Собиқ болалар ҳам «Соня хола»ни ҳеч унутишмайди. Мактубларида доимо Антонина Павловнадан сўнг унинг номини тилга олишади. Унга узоқ умр, мустаҳкам соғлиқ тилашади.

—5—

Виктор билан Абдуазим бирга ўсишди. Иккиси ҳам азамат, ажойиб йигитлар бўлиб етишишди. Виктор қурувчи-инженер бўлди. Абдуазим эса Совет Армияси сафида хизмат қилиб қайтгач, Тошкент тўқимачилик комбинатига ишга кирди. Ишлаб юриб, тўқимачилик техникумини тамомлади. Ҳозир комбинатда смена мастери бўлиб ишлаяпти. Ҳамкасблари орасида обрў-эътибори яхши.

Саодат опа баъзан фарзанди ёлғиз бўлиб қолганлигидан ўкинарди. Шунда болалар уйида тарбияланаётган Неля деган қизга алоҳида меҳри тушиб қолди. 1953 йилда квартира олгач, шу қизни уйига олиб кетди. Тарбия бериб, ўқитиб, бўйи етгач, узатди. Ҳозир Неля оилали, бола-чақали. Онасига, акаси Абдуазимга ғоят меҳр-оқибатли. У Тошкент тўқимачилик машинасозлиги заводида бригада бошлиғи бўлиб ишлайди.

∴ ∴ ∴

Болалар уйининг клубидаги деворга СССРнинг қизил рангли катта харитаси илинган. Унда Тошкентдан бепоён мамлакатимизнинг турли шаҳарлари томон оқ чизиқлар тортилган. Бу чизиқлар Комсомол номидаги 22-болалар уйида тарбияланиб, Ватанимизнинг тенг ҳуқуқли гражданлари сафидан ўрин олган кишилар ҳозир қаерларда яшаб, меҳнат қилаётганини билдиради. Харита остига эса болалар уйи ташкил этилганидан бери 2849 бола тарбияланганлиги ёзилган. Шулардан ярми олий маълумотли мутахассислар бўлишди.

—6—

Фақат уруш йилларининг ўзида болалар уйи 500 нафар етим болани тарбиялади. Уларнинг кўпчилиги ажойиб кишилар бўлиб етишди. Собиқ полк ўғли, болалар уйидаги болалар Совети раиси Виктор Глебский ҳозир полковник, Куйбишев область ДОСААФ ташкилоти бошлиғи, Хилменд Элкинд — Витебск телевизор заводида инженер, Тамара Юнусова — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист, Иван Тиртичний — қурилиш трестининг бош инженери, Флора Кайдани — РСФСРда хизмат кўрсатган артист, Новосибирск опера ва балет театрининг етакчи балетмейстери, Игорь Матвеев — архитектор, Михаил Михайлов — ҳарбий хизматчи, Изот Карачев — механизатор, Пўлат Нуъмонов — Ўзбекистон ССР махсус қурилиш ва монтаж ишлари министри. Бу рўйхатни яна давом эттириш мумкин.

Хилменд Элкиндни 1946 йилда отаси топиб олиб кетганди. У Минскда ўрта мактабни, политехника институтини битирди. Оила қурди, бола-чақалик бўлди. Ҳозир Витебскдаги телевизор заводида инженер бўлиб ишлаяпти. Антонина Павловнанинг иш столидаги ойна остига қўйилган суратлар орасида уникини ҳам кўриш мумкин. У турмуш ўртоғи ва икки фарзанди билан тушган. Суратдан қиррабурун, жингалак сочли, қора қош йигит майин табассум билан қараб турибди.

—7—

Хилменд болалар уйини, меҳрибон тарбиячиларни унутгани йўқ. Мактуб, табрик телеграммалари юбориб туради. «Ленинградликлар — менинг жигаргўшаларим» фильми суратга олинганда у консультант сифатида қатнашди. Тошкентда йигирма кунча бўлиб, болалиги ўтган Сағбондаги эски уйни бориб кўрди...

1950 йил эди. Бир куни Антонина Павловна Бешёғочдаги 20-болалар уйига бир иш билан борди. Директор хонаси эшигини очганида, ҳамкасби қора кўз, жингалак сочли чиройли бир болани койиб турганининг устидан чиқди. Бола хонадан чиқиб кетгач, Антонина Павловна нима гаплигини суриштирди. Маълум бўлишича, бу бола ҳамма фанлардан аъло баҳога ўқир, лекин музикага унча қизиқмас экан. Болалар уйидаги тарбия эса тарбияланувчиларни музика санъати соҳасига тайёрлашга йўналтирилган.

Антонина Павловна ҳамкасбининг сўзларини охиригача тинглагач, унга эътироз билдирди. «Бола кўпчилик фанлардан яхши ўқиб, бир-икки фандан дуруст бўлмаса койимаслик керак» деди. Директор қизишгандай бўлди, лекин буни меҳмонга билдирмасликка ҳаракат қилиб, жилмайганча:

—8—

— Хўш, менинг ўрнимда бўлганингизда сиз нима қилардингиз, индамай юраверармидингиз! — деди.

— Йўқ, бундай қилмасдим. Лекин болани койимасдим ҳам. Уни музика асосий предмет ҳисобланмайдиган бошқа болалар уйига ўтказиб, фанлар билан янада яхшироқ шуғулланиши учун шароит яратардим.

— Майли, ундай бўлса, шу болани сиз олақолинг.

— Жудаям яхши.

Шундай қилиб, икки директор Пўлат Нуъмоновни 22-болалар уйига ўтказишга келишишди. Энди унинг ўзидан розилигини олиш керак эди. Пўлатни чақириб сўрашганди: «Майли, ўтаман, фақат ўртоғим Миша Ким ҳам ўтсин», деди. Мишада ҳам музикага қизиқиш кучли эмас эди. У таклифга рози бўлди. Икки ўртоқ шу тарзда 22-болалар уйи тарбияланувчилари сафига қўшилишди. Коллективга тез сингиб кетишди, ўқишлари илгаригидан ҳам яхшиланди. Бири 1955 йилда, иккинчиси 1956 йилда ўрта мактабни олтин медаль билан тамомлаб, Москва қурилиш инженерлари институтининг студенти бўлишди. Антонина Павловна беш йилгача уларнинг аҳволидан хабар олиб, моддий ёрдам кўрсатиб турди.

(Давоми бор).

ТОШКЕНТНИНГ 2000 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

ССР Иттифоқи Давлат академик Большой театрининг Тошкентдаги гастроллари

ШУ КУННИНГ ИНТЕРВЬЮСИ

Совет балети байрами

БУГУН **В. И. Ленин номли СССР халқлари дўстлиги саройида ССР Иттифоқи Давлат академик Большой театрининг машҳур балет труппаси «Ҳинд достони» балети билан Тошкентдаги гастролларини бошлайди.**

СССР халқ артисти, Ленин мукофоти лауреати, ССР Иттифоқи Давлат академик Большой театри бош балетмейстери Юрий Григорович ва СССР халқ артисти, Ҳамза номидаги республика Давлат мукофоти лауреати, А. Навоий номли Ўзбекистон ССР Давлат академик Катта театри бош балетмейстери Галия Измайлованинг суҳбати мамлакатимиз машҳур театр коллективининг тошкентликлар эътиборига ҳавола этадиган балет асарлари, ССР Иттифоқи Давлат академик Большой театри ва Алишер Навоий номли Ўзбекистон ССР Давлат академик Катта театри коллективининг ижодий алоқалари, балет санъати соҳасидаги ижодий мактабларимизнинг ўзаро бир-бирини бойитиши ва ҳамкорлиги ҳақида борди.

Юрий Григорович: Суҳбатимиз кечагина ўз ишини якунлаган балет соҳасида халқаро семинар ва театримизнинг Тошкентдаги гастроллари арафасида ўтаётганлиги алоҳида аҳамиятга эга. СССР Давлат академик Большой театрининг Тошкентдаги гастролларини биз Ўзбекистон пойтахтининг 2000 йиллигига бағишладик. Шуни таъкидлаш лозимки, жаҳоннинг таниқли хореографлари йиғиладиган йирик халқаро анжуманлар, халқаро конкурслар жюриси ишида Ўзбекистон хореографлари ҳам мунтазам иштирок этиб келишмоқда. А Навоий номли театр солисти З. Давлетмуротова яқинда Москвада ўз ишини якунлаган балет артистлари IV Халқаро конкурси ғолиблари сафидан ўрин олди. Шунингдек, А. Навоий номли театрнинг гастроллари ҳам москваликларда катта таассурот қолдирди. Буларнинг ҳаммаси Ўзбекистонда, энг аввало, унинг пойтахтида хореография санъати юксак ривожланиш палласида эканлигидан далолат беради.

Бу бизни қувонтиради, албатта, шу билан бирга, Тошкентда СССР Давлат академик Большой театри балетларини намойиш этадиган санъаткорларимиз зиммасига алоҳида масъулият ҳам юклайди.

Галия Измайлова: Юрий Николаевич, тошкентликлар Большой театрнинг жаҳонга машҳур балет труппасини шод-хуррамлик билан кутиб олишмоқда. Биз ана шу ижодий сафарга балет ишқибозлари учун қувончли воқеа, ўзига хос совға сифатида, Ўзбекистон ССР Давлат академик катта театри ва ССР Иттифоқи Давлат академик Большой театри коллективи ўртасидаги ижодий муносабатларнинг қонуний ифодаси сифатида қарамоқдамиз.

Юрий Григорович: Бу муносабатлар, Галия Боязитовна, фақатгина фойдали ва керакли бўлиб қолмасдан, у чин маънода ижодий қониқиш ҳиссини ҳам туғдиради. Масалан, мен балетмейстерлар Ю. Паппко ва Ю. Скоттлар билан биргаликда А. Навоий номли театр саҳнасида «Афсоналар водийсида» спектаклини, бизнинг театримизда эса «Ҳинд достони»ни саҳналаштиришда мамнуният билан ҳамкорликда ишладим.

Галия Измайлова: Бу ўринда Н. Касаткина ва В. Васильевларнинг Тошкент саҳнасида «Жаҳоннинг яратилиши» балетини саҳналаштирганликларини ҳам эсламаслик мумкин эмас. Айни пайтда бизнинг кўпгина солистларимиз Москвада Большой театр маҳорат мактабида ўз малакаларини ошириб, маҳоратларини такомиллаштирганликларини айтиб ўтиш лозим.

Юрий Григорович: Биз ҳамиша Ўзбекистоннинг истеъдодли балет усталари билан ҳамкорликда ишлаймиз, бажонидил уларнинг маҳоратларини оширишга ёрдам кўрсатамиз. Шу ўринда яна бир нарсани таъкидлашни истардим. Биз миллий хореография санъатлари эришган ютуқлардан ҳам баҳраманд бўлишга ҳаракат қиламиз. Шу маънода Ўзбекистон ССР Давлат академик Катта театрининг яқинда Москвада ўтган гастроллари фақатгина томошабинлар учунгина эмас, биз балет мутахассислари учун ҳам жуда қизиқарли бўлди.

Бадиий асоси Ўзбекистон заминида яратилган «Ҳинд достони» балетининг бизнинг театримиз саҳнасида катта муваффақият билан намойиш этилаётганлиги, турли мамлакатлар балет санъати билимдонларининг ҳақиқий олқишига сазовор бўлаётганлиги Ўзбекистонда социалистик маданиятнинг барча турлари юксак даражада ривожланаётганлиги, унинг оламшумул довруғининг яна бир шаҳодати эмасми?

Балетмейстер сифатида шуни қўшимча қилмоқчиманки, мен учун Ўзбекистон хореография усталарининг миллий хореография элементларини кенг ўзлаштириш йўналишидаги интилишлари жуда мароқлидир. Бу соҳадаги изланишлар самарали ва амалда битмас-туганмасдир, у балет труппалари имкониятларини янада кенгайтиради. Менимча, бу «Ҳинд достони» балети мисолида ҳам яққол кўзга ташланиб турибди.

Галия Измайлова: Энди эса суҳбатимиз аввалига, Большой театр балет труппасининг Тошкентдаги гастролларига қайтсак. Театрингизнинг гастроль репертуари бизга яхши маълум.. Бу ҳақда «Тошкент оқшоми» ўтган сонларида ҳикоя қилган эди. Ана шу гастроль учун спектакллар нималарга асосланиб танланади Шу ҳақда гапириб берсангиз.

Юрий Григорьевич: «Ҳинд достони» ҳақида юқорида айтиб ўтдим. Композитор Улуғбек Мусаев томонидан яратилган балет атоқли ёзувчи Шароф Рашидовнинг «Кашмир қўшиғи» достони бетакрор жозибаси, ҳақиқий романтикаси, юксак ҳаётий пафосни ўзида мужассамлантирган. Бу саҳна асари москвалик ва тошкентлик томошабинлар томонидан юксак олқишлар билан кутиб олинган эди. Биз бу балетни В. И. Ленин номли СССР халқлари дўстлиги саройида Тошкентдаги гастролларимиз пайтида намойиш этган эдик. Шу боисдан уни янги гастролларимиз программасига ҳам киритишни лозим топдик.

«Жизель» ва «Шопениана» балетлари хусусида эса шуни айтиш мумкинки, бу асарлар классик балет мактабимизнинг бутун жозибасини, санъаткорларимиз бу соҳада эришган барча ютуқларни ўзида теран бир тарзда акс эттиради. Шу боисдан бу асарлар ҳақли равишда замонавий театрларнинг классик репертуари асосини ташкил этади.

Бизнинг спектаклларимизда тошкентликлар машҳур балет усталари ва истеъдодли ёшларимиз маҳорати билан танишадилар. Гастроль иштирокчилари, ССР Иттифоқи Большой театрининг бутун коллективи бизнинг Тошкентда ўтадиган ижодий сафаримиз А. Навоий номли театрнинг Москвадаги гастроллари каби бу икки шаҳар ўртасидаги анъанавий дўстлик алоқаларини янада мустаҳкамлаш йўлида, қардош миллий маданиятлар ўзаро бир-бирини бойитиши йўлида яна бир ёрқин саҳифа бўлиб қолади, деб ишонч билдирмоқдалар.

Галия Измайлова: Чин қалбимдан барча тошкентликлар номидан жаҳоннинг энг моҳир балет труппаси коллективига «Хуш келибсиз, азиз дўстлар!» дейман.

Сизлар энг қадрдон, азиз меҳмонларимизсиз. Ижодий сафарингиз эса сиз ва бизнинг умумий байрамимиз, катта балет байрамидир.

Суҳбатни
Ю. КАЗАЧЕНКО
ёзиб олди.

СУРАТДА: ССР Иттифоқи Давлат академик Большой театрининг «Ҳинд достони» балетидан саҳна.
С. Маҳкамов фотоси.

ДИЛИ БИРНИНГ ТИЛИ БИР

(Давоми. Боши 3-бетда).

Супадаги қизил алвонга ўралган стол устида чойнак-пиёла, қоғоз-қалам ва қўнғироқ турарди. Супанинг ҳовли саҳнига қараган тарафи «чойшаб» билан тўсилган. Одамлар Москва хотираларига бағишланган йиғилишни очиқ деб эълон қилган Султонхўжа Қосимхўжаевнинг сўзини жон қулоқлари билан эшитишарди.

— Ўртоқлар! Москва сафари вақтидаги кўрган-кечирганларимизни Ака Бухор орқали сизларга етказмоқчи эдик. Аммо бу таклифга Омон полвон билан Ҳайитбой рози бўлмади. Ака Бухор чала-чулпа гапириб, одамларни чалғитади деб, оёқларини тираб туриб олишди. Шу боисдан Кўкалдошга йиғилишга тўғри келди. Мен ҳаммаларингизни янги шаҳар, ҳам эски шаҳар ижроқўмлари номидан олқишлайман. Бугунги рўзномамизда ёлғиз иккита масала бор. Бири: Бухорода бўладиган биринчи шўролар қурултойига вакиллар сайлаш. Иккинчиси: Москва сафари хотиралари. Агар рухсат берсангиз, вақтни ғанимат билиб, гапни ва расмиятни кўп чўзмасдан биринчи масалани бошқа кунга кўчирсак. Ҳозир эса тўппа-тўғри сафар хотираларини айтиб бериш учун Очил Бобожоновга сўз берсак! Нима дейсизлар?

Раёсат столидагилар ҳам, Кўкалдош саҳнидагилар ҳам «маъқул, маъқул!» дея раиснинг таклифига рози бўлиб, чапак чалишди.

Тўладан келган Очил Бобожонов шиддат билан ўрнидан турди. Хотиралар ёзилган кўк дафтарини қўлтиқлаб минбарга кўтарилди. Чилим тутунидан симранг, сарғиш тус олган мўйловини бир икки маротаба бураб, гоҳ дафтарга қараб, гоҳ қарамай гапира бошлади:

— Ҳаммамиз учун азиз ва мукаррам бўлган шўро халқининг қибласи бўлмиш Москвадан қайтганимизга бир ҳафтадан ошди, ўртоқлар! Биз — Султонхўжа акам иккovимиз мана шу бир ҳафта ичида Тошкентдан Москвага, Москвадан Тошкентга қадар нимаики кўрган-кечирган бўлсак, ҳаммасини мана шу кўк дафтарга тушириб олганмиз.

— Гапни Тошкентдан бошлай қолинг, Очил ака! — дея луқма ташлади раис.

— Дарҳақиқат, Султонхўжа акам ҳақ, Москвадан қайтишимиздан ҳам Тошкентдан жўнашимиз тантаналироқ бўлди ўшанда! Ўртоқ Ленинни зиёрат қилиш учун Москвага кетаётганимиздан Тошкент вокзалидаги темирйўлчилар хабар топишибдими, бирпасда дув-дув гап бўлиб қолди. Ҳаш-паш дегунча, атрофимизни йўловчилар, темир йўл депоси ишчи-хизматчилари ўраб олишди. Бири: «Ўртоқ Ленинни кўриш шарафига муяссар бўлсаларингиз, бизнинг номимиздан Владимир Ильични ўпиб қўйинглар» деса, иккинчиси: «Жон биродарлар, мана сизга конверт, қоғоз ва марка пули. Илтимос, ўртоқ Ленин билан қанақа қилиб кўришдинглар, у киши сизларга нималар деди, икки оғиз бўлса ҳам мана шу адресга, Самарқандга ёзиб юборинглар», дея илтимос қиларди.

Ниҳоят поездимиз жойидан қўзғолди. У ёқ-бу ёғимизни йиғиштириб хотиржам бўлиб олдик. Халта-хуржунларимиз хат-ҳужжатга тўлиб тошиб кетди. Ленинчилар фақат ўзимизми десак, вагонимиздагиларнинг ҳаммаси биз билан ҳамнафас экан. Бир пасда йўловчилар билан ака-ука бўлиб кетдик. Мақсадимиз ҳам, гапимиз ҳам, чой-нонимиз ҳам ўртада бўлиб қолди. Москвага бора-боргунча уларни Самарқанднинг нўхат аралашган чўпи қизил қора майизи, Бухоронинг пашмаги, Тошкентнинг аштак-паштаги билан меҳмон қилдик. Ноз-неъматлардан танавул қилган йўловчилар юртимиз шаънига офарин айтишар эди. Аммо биттаси: «юртларингизда шунақа ширин-шакар мевалар борми? Нега бўлмаса отам Тошкентнинг ҳаммаси лойсувоқли уйлардан иборат, хароб жой деган эди!» деб ҳайрон бўлди.

Ёши бир жойга бориб қолган йўловчининг ўринсиз луқмасидан эшон акамнинг жони халқумига келди!

— Дадангиз Тошкентга қачон борган эканлар?

— Сира ҳам борган эмаслар, бориб келганлардан эшитган эканлар, — деб қолди йўловчи. Бу жавобдан фақат бизнинг-мас, бошқаларнинг ҳам энсаси қотди. Айниқса Эшон акам йўловчини қистовга олди ва қўлларини пахса қилиб, кўзларига тикилар экан:

— Жавобингизда мантиқ йўқ, биродар! Тошкентликлар шаънига туҳмат бу! — деди. Кейин ҳовучини аштак-паштак билан тўлдириб, йўловчига кўз-кўз қиларкан, гапида давом этди:

— Ҳа, майли. Мен сизга буни писанда қилмоқчи эмасман. Аксинча, бировлар юрти ҳақида бемаъни гаплар тўқийдиган нобакор одамлар ҳақида гапирмоқчиман. Яъни демоқчиманки, бир нобакор ҳазрати Навоий ҳузурига келиб, қайси бир юрт ва унинг аҳболари ҳақида бўлар-бўлмас сўзларни айтибди. Мир Алишер бу гапларни ҳазм қилолмай, бирор нарса деб жавоб бермабдурлар. Дептиларки, эй биродар, сенинг бу гапларингга менинг илм ва идроким етмайдур. Бирор нарса деб жавоб беришга ожизлик қилурман. Бинобарин, бу саволингни менинг устозим Жомий ҳазратларига бориб айт, шояд мушкулинг осон бўлса, деб уни жўнатибдурлар.

Нобакор ҳазрати Жомийга рўбарў бўлибди ва фалончи юрт ҳақидаги фисқи-фасодни устозга етказибдур. Шунда Жомий нобакордан: «Ўша юртдаги аҳволни мана шу кўзларингиз билан ўзингиз кўрдингизми?» — деб сўраган эканлар, нобакор: «Йўқ тақсир, бировдан эшитдим», — дебди.

Жомий ҳазратлари нобакорга ҳақи-ҳалол танбеҳ бериш ўрнига «Бундан буён қулоққа ишонманг, кўз билан кўрганга ишонинг!» дебдилар. Ана, биродари азиз, дейманки, сиз ҳам нобакор одамларга ўхшаб, кўрмай-нетмай туриб бировларнинг юртини қораламанг! Мана кўриб турибсизки, биз тошкентликлар ҳам Москва ҳақида, Владимир Ильич ҳақида қанчалик ажойиб гапларни эшитган бўлмайлик, муаззам шаҳар Москвани ўз кўзларимиз билан кўриб, ўртоқ Ленинни зиёрат қилайлик деб, ўн тўрт кундан бери йўл босаяпмиз!

— Юз марта эшитгандан, бир марта кўрган афзал деган мақолга риоя қил демоқчисиз-да, узр! — деди йўловчи мулзам бўлиб.

Эшон акам «Бу гапингизда мантиқ бор, биродар» деб йўловчига далда бердилар. Ўзини эркин ҳис этган йўловчи яна бир нарса демоқчи эди, сўзга бошқа бир одам аралашиб сўради:

— Ўртоқ Ленин билан рус тилида гаплашасизларми?

Мен бу саволга шу оннинг ўзидаёқ жавоб бердим:

— Владимир Ильич Қозонда ўқиган эканлар-у, демак, татарчани билган одам бизнинг тилимизни ҳам билади.

Менинг жавобимни Эшон акам қувватладилар:

— Ўртоқ Ленин тилимизни билмасалар ҳам, дилимизни биладилар-ку.

Редактор
Ш. О. УБАЙДУЛЛАЕВ

ҲАР ТЎҒРИДА

ЭНГ ҚАДИМИЙ ТАХТАКАЧ

Японияниинг Нара шаҳри яқинида 810 йилда шоли ва бошқа қишлоқ хўжалик экинлари ҳосили ҳамда ўша пайтдаги деҳқонлар ҳаётига доир маълумотлар аниқланди. Эски қудуқларнинг биридан туш билан ёзиладиган, катталиги 98,2 ва 5,2 сантиметрли тахтакач топилди. Ундаги 700 дан зиёд иероглифни синчиклаб ўқиб ўрганиш узоқ ўтмишда япон деҳқонларининг ҳаётига оид жуда кўп маълумотларни берди. Топилма яна шуниси билан диққатга сазоворки, бу тахтакач энг қадимий ҳисобланади.

● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА ● РЕКЛАМА

Товарлар — халққа

«КАСКАД-225» —пухта ишлайди, электр қувватини кам сарфлайди, замонавий кўринишга эга.

Қора-оқ тасвирли «КАСКАД-225» телевизори тўла транзисторлар ва интеграл схемалардан йиғилган. Унда магнитофон, қўш қулоқ билан тингланадиган телефонларни шунингдек, олисдан туриб бошқариш пультини улаш имконияти кўзда тутилган.

Экранининг ҳажми диагонали бўйича — 65 см.

Баҳоси — 336 сўм.

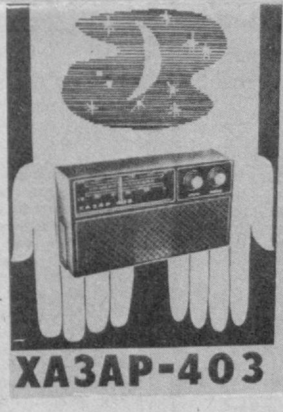

«ХАЗАР-403» — сифатлилиги ва пухта ишлаши энг асосий фазилати бўлган радиоприёмник.

Мўъжазгина приёмникдан кучли, тиниқ овоз чиқади. Кўчма транзисторли ушбу радиоприёмник узун ва ўрта тўлқинли диапазонлардаги радиостанцияларнинг эшиттиришларини бемалол қабул қилади.

Баҳоси — 29 сўм 34 тийин.

Сафарга чиқмоқчи бўлсангиз «КВАРЦ»ни унутманг!

Кичкинагина транзисторли «КВАРЦ-404» радиоприёмниги кўп жойни эгалламайди, ҳеч қандай оғирлиги ҳам йўқ, ҳар қандай саёҳатларга бардош беради.

Радиоприёмник узун ва ўрта тўлқинли диапозонлардаги эшиттиришларни қабул қилади.

Баҳоси — 32 сўм 98 тийин.

«НЕЙВА-402» — ҳаммага манзур радиоприёмник!

Миттигина транзисторли «НЕЙВА-402» приёмнигини осонгина туристлар рюкзагига, аёллар сумкасига, студентлар портфелига жойлаштириш мумкин.

Унинг конструкцияси пишиқ, овози тиниқ жаранглайди, радио эшиттиришларини пухта қабул қилади. «НЕЙВА-402» узун ва ўрта тўлқинли диапазонларда ишлайди.

Баҳоси — 36 сўм 05 тийин.

«РАДИОТЕХНИКА» марказий коммерция-реклама ташкилоти.

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 21/VI да **Риголетто**, 22/VI да **Дон Кихот**, 23/VI да **Пиковая дама**.

КИНО

19 ИЮНДА
БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

«АЙСБЕРГЛАР ОРАСИДАГИ АЖАЛ — **Чайка** (жуфт соатларда, телефон 77-06-20), **Дружба** (жуфт ва тоқ соатларда, телефон 66-15-75), **Фестиваль** (21.40, телефон 32-78-02).

«ҚИЗЛАР ЭРГА ТЕГМОҒИ КЕРАК» — **Санъат саройи** (18.20, 20.30, телефон 44-21-74).

«АЛИБОБО ВА ҚИРҚ ҚАРОҚЧИНИНГ САРГУЗАШТЛАРИ» — **Санъат саройи** (кичик зал, 17, 19.30).

«ТОПИШГАНИМИЗДАН БУЁН» **Нукус** (тоқ соатларда, телефон 44-70-69), **Москва** (тоқ соатларда, телефон 33-05-01), **Искра** (жуфт соатларда, телефон 39-14-59).

«ХАСИС» — **Қозоғистон** (жуфт ва тоқ соатларда, телефон 35-24-92).

«ТОПИБ ҚУРОЛСИЗЛАНТИРИЛСИН» — **К. Ерматов номли** (жуфт ва тоқ соатларда, телефон 24-22-66).

20 ИЮНДА
БАДИИЙ ФИЛЬМЛАР:

«АЙСБЕРГЛАР ОРАСИДАГИ АЖАЛ — **Чайка** (жуфт соатларда, телефон 77-06-20), **Дружба** (жуфт ва тоқ соатларда, телефон 66-15-75), **Фестиваль** (21.40, телефон 32-78-02).

«ҚИЗЛАР ЭРГА ТЕГМОҒИ КЕРАК» — **Санъат саройи** (18.20, 20.30, телефон 44-21-74).

«АЛИБОБО ВА ҚИРҚ ҚАРОҚЧИНИНГ САРГУЗАШТЛАРИ» — **Санъат саройи** (кичик зал, 17, 19.30).

«ТОПИШГАНИМИЗДАН БУЁН» **Нукус** (тоқ соатларда, телефон 44-70-69), **Москва** (тоқ соатларда, телефон 33-05-01), **Искра** (жуфт соатларда, телефон 39-14-59).

«ХАСИС» — **Қозоғистон** (жуфт ва тоқ соатларда, телефон 35-24-92).

«ТОПИБ ҚУРОЛСИЗЛАНТИРИЛСИН» — **К. Ерматов номли** (жуфт ва тоқ соатларда, телефон 24-22-66).

«ГАИ ИНСПЕКТОРИ» — **ВЛКСМ 30 йиллиги номли** (телефон 33-44-52).

ТОШКЕНТ ШАҲАР КИНОФИЛЬМЛАР ПРОКАТИ КОНТОРАСИ

КИНОТЕАТРЛАР ЭКРАНЛАРИГА

«ГАИ инспектори»

ЯНГИ БАДИИЙ ФИЛЬМНИ ЧИҚАРАДИ

Сценарий автори — А. БОРОДЯНСКИЙ.

Режиссёр — Э. УРОЗБОЕВ.

Ролларда: С. НИКОНЕНКО, Н. МИХАЛКОВ, О. ЕФРЕМОВ ва бошқалар.

Картина қаҳрамони — ГАИ инспектори Пётр Зикин. Пётр камтарин, вазмин, аммо чинакамига принципиал ва камчиликларга муросасиз йигит. Агарда тартиб бузилган бўлса, уни тартиб бузувчининг на юқори лавозимда ишлаши, на унинг мўътабар алоқалари тўхтата олади: тартиббузувчи қилмишига яраша жазоланади. Зикин ўз хизмат бурчини ҳам ана шундан иборат деб билади. Навбатдаги тартиббузувчи—эгаллаб турган вазифасига кўра ўзини ҳар нарсага қодир деб ҳисобловчи техника хизмати кўрсатиш станциясининг бошлиғи Трунов билан бўлган тўқнашувда унинг ана шу фазилатлари, айниқса ёрқин намоён бўлади. Инспектор ўз муддаосига осонликча эришмайди. Ниҳоят милиция район бўлимининг бошлиғи «ҳар нарсага қодир» Труновга: «Қўлингиздан келганини қилинг — аммо Пётр ўз сўзида туради! Орамизда ана шундай кишилар борлиги жуда ҳам ажойиб», дейди.

М. ГОРЬКИЙ НОМЛИ КИНОСТУДИЯ МАҲСУЛОТИ

ТВ

20 ИЮНЬ — ДУШАНБА

Марказий телевидениенинг «Востон» программаси

18.30 «Онамларнинг мактаби». 19.00 «Расмларда қуёш акси бор». 19.15 «Городецк ўйинчоғи». Телевизион ҳужжатли фильм. 19.30 «Рус қўшиқларини Леонид Сметанников куйлайди». Фильм-концерт. 20.00 К. Симонов. «Ҳамшаҳар йигит». Ленин комсомоли номли Москва театрининг фильм-спектакли. 21.30 «Время». 22.05 «Фронтдан салом». Телевизион бадиий фильм премьераси. 23.25 «Революциянинг дастлабки рассоми». Ҳужжатли фильм. 23.40 «Дунё воқеалари». 23.55 «Футбол шарҳи».

Марказий телевидениенинг иккинчи программаси

18.30 Янгиликлар. 18.45 «Мусиқа жим турмаган». Дм. Шостакович. Еттинчи симфония. Ленинграддан олиб кўрсатилади. 19.35 «Домбай». Телевизион ҳужжатли фильм. 19.45 Спорт кўрсатуви. 20.30 «Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар». 20.45 «Қанотларимиз остида— Арктика». Телевизион очерк. 21.15 Халқ куйлари. 21.30 «Время». 22.05 Футбол бўйича СССР чемпионати. «Динамо» (Киев) — «Шахтёр» (Донецк). Киевдан олиб кўрсатилади. 23.45 «Саянлар». Илмий-оммабоп фильм.

Ўзбекистон телевидениесининг программалари

I

17.50 Кўрсатувлар программаси. 17.55 Мактаб ўқувчилари учун. «Орзу». 18.25 «Ёшлик» студияси кўрсатади. «Бурчга садоқат» (рус.). 19.00 «Ташаббускорлар ўз сўзларининг устидан чиқмоқдалар». «Сурхандарьяоблсельстрой» трестининг Ф. Ҳайитов бошлиқ комплекс бригадаси ҳақида ҳикоя. 19.30 «Ахборот» (рус.). 19.45 «Илҳом». Ижодкор ёшларнинг телевизион клуби. 20.30 «Ахборот». 20.50 Ўзбекистон телевидениеси ва радиоси камер оркестрининг концерти. 21.30 Москва. «Время». 22.05 «Бугун оламда нима гап?». Халқаро аҳвол кундалиги. 22.20 «Кино оламида». 23.20 Янгиликлар.

II

18.10 Кўрсатувлар программаси. 18.15 Абитуриентлар учун. Она тили. 18.45 Болалар учун фильм. «Кекса бўри ва янги келган Пуфик». 19.00 Қизиқарли математика. 19.30 «Хотирамдаги соат». Телефильм. 20.00 Янгиликлар. 20.20 «Москва таътиллари». Телеспектакль. 1-қисм (рус.). 21.20 «Уч монолог». Телефильм. 21.30 МТ II.

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ» ГАЗЕТХОНЛАРИГА

«Тошкент оқшоми» газетасига йилнинг иккинчи ярми учун обуна қабул қилинмоқда.

Газетанинг обуна баҳоси ярим йилга — 3 сўм 90 тийин. Обунани «Союзпечать» агентликлари ва бўлимларида, почтамтларда, алоқа бўлимларида, иш ёки ўқиш жойларида матбуотни жамоатчилик асосида тарқатувчилар кўмагида чекланмаган миқдорда расмийлаштириш мумкин.

Азиз дўстлар! Газетага обуна масаласидаги фикр-мулоҳазаларингизга муштоқмиз. Ўзингиз яшаб турган жойдаги алоқа пунктларида обунани расмийлаштириш ишлари қандай ташкил этилган? Шу масала бўйича қандай таклифларингиз бор? Ана шулар ҳақида бизга батафсил ёзиб юборасиз деган умиддамиз.

«ТОШКЕНТ ОҚШОМИ» («ВЕЧЕРНИЙ ТАШКЕНТ») —орган Ташкентского горкома КП Узбекистана и Ташгорсовета

БИЗНИНГ АДРЕС: 700000, Тошкент—ГСП, Ленин кўчаси, 41. Телефонлар: секретариат — 33-57-02; бўлимлар: партия турмуши — 32-53-66; саноат — 32-53-83; қурилиш — 32-58-85; шаҳар хўжалиги—32-57-83; совет қурилиши ва ҳуқуқ—32-54-19; фан, мактаб, олий ўқув юртлари 32-53-10; адабиёт ва санъат — 32-56-81; ахборот — 33-28-95; спорт ва ҳарбий-ватанпарварлик ишлари—32-53-32; хатлар — 32-29-70; эълонлар бўлими — 33-81-42; нашриёт диспетчери — 32-78-94; нашриёт телефон станциясининг навбатчилари — 33-90-50.

Р—10341. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонасида офсет усулида босилган. Тошкент шаҳри. Б-2015. ИНДЕКС 64690. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12